

Kulturna baština Buzeta u radu s djecom predškolske dobi

Draščić, Lana

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:208519>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-27**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za obrazovanje učitelja i odgojitelja

LANA DRAŠČIĆ

KULTURNA BAŠTINA BUZETA U RADU S DJECOM PREDŠKOLSKE DOBI

Završni rad

Pula, rujan, 2016.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za obrazovanje učitelja i odgojitelja

LANA DRAŠČIĆ

KULTURNA BAŠTINA BUZETA U RADU S DJECOM PREDŠKOLSKE DOBI

Završni rad

JMBAG: 0303048489, izvanredni student

Studijski smjer: Stručni studij predškolskog odgoja

Predmet: Usmena zavičajna baština

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstveno polje: Filologija

Znanstvena grana: Teorija i povijest književnosti

Mentor: doc.dr.sc. Vjekoslava Jurdana

Pula, rujan, 2016.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Lana Draščić, kandidatkinja za prvostupnicu Predškolskog odgoja ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

U Puli, _____, _____ godine.

Student

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Lana Draščić dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom „Kulturna baština Buzeta u radu s djecom predškolske dobi“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnog pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____

Potpis

SAŽETAK

Kultura neke zajednice njeguje se i prenosi slijedećim naraštajima kao najdragocjenije blago. Zbog njezine prevelike važnosti trebamo ozbiljno shvatiti zadaću njegovanja i čuvanja kulturne baštine i, što je moguće bolje prenijeti je djeci, njenim budućim nositeljima. Cilj ovog rada je kroz razne projekte i aktivnosti prikazati proces takva prenošenja kulturne baštine. U tom okviru, ovim se radom prikazuje rad s najmlađima, odnosno s djecom predškolske dobi, analizirajući poznate buzetske manifestacije kao što je *Subotina po starinski* u primjeni u radu s djecom, rad na brojnim projektima *Dječjeg vrtića „Grdelin“* iz Buzeta, ali i uključivanje u projekt *Institucionalizacija zavičajne nastave* pokrenut od strane Istarske županije. Cjelokupno istraživanje pokazalo je da je grad Buzet izrazito bogat kulturnom baštinom, ali i da se ta ista baština na mnoge načine prezentira djeci kako bi zauvijek živjela i prenosila se kao nešto najvrjednije što su nam ostavili naši prethodnici.

KLJUČNE RIJEČI: kultura, usmena baština, Buzet, predškolski odgoj, zavičajna nastava.

SUMMARY

Culture of a community is cherished and passed down to the next generations as one of its most valuable treasures. The task of preserving and nurturing our cultural heritage should be taken very seriously because of the importance it carries, and, as such, should be transferred on as best as possible to the next carriers - the children. The aim of this thesis is to show the process of passing down cultural heritage through various projects and activities within the frame of working with the younger children, specifically pre-schoolers. This was done by analysing famous event in Buzet such as *Subotina in an old fashioned way* applied to children, by working on different projects in the kindergarten „Grdelin“ in Buzet, and also by being involved in a project called *Institutionalisation of homeland teaching* which was initiated by Istria County. This whole research showed that the city of Buzet is extremely rich in cultural heritage, and that this heritage is presented to children in such a way so that it never perishes and stops carrying on the values that our predecessors left us.

KEY WORDS: culture, oral heritage, Buzet, preschool, teaching homeland.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. POJMOVI: KULTURA, KULTURNA BAŠTINA, ZAVIČAJNA BAŠTINA I USMENA ZAVIČAJNA BAŠTINA.....	3
2.1. Kultura	3
2.2. Kulturna baština	3
2.3. Zavičajna baština	5
2.4. Usmena zavičajna baština.....	6
3. ODNOS DJECE PREMA KULTURNOJ BAŠTINI.....	7
4. BUZET KROZ PROŠLOST	9
4.1. Povijest Buzeta.....	9
4.2. Kulturna baština Buzeta.....	10
4.2.1. Materijalna baština Buzeta	10
4.2.2. Nematerijalna baština Buzeta.....	12
5. SUBOTINA PO STARINSKI	14
5.1. Cilj manifestacije	15
5.2. Početci manifestacije.....	15
5.3. Sadržaj manifestacije	17
6. SUBOTINA PO STARINSKI – PRIMJENA U RADU S DJECOM	20
7. PROJEKT „BUZETSKA NAUŠNICA“ U RADU S DJECOM	23
8. PROJEKT „ISTRA INSPIRIT“	26
9. PROJEKT „ISTRA U OČIMA DJETETA – DIJETE U PROŠLOSTI“	29
9.1. Drugi stručni skup prezentiran u Buzetu 20. svibnja 2016. godine	30
10. PROJEKT „ISTRAŽUJEMO OBIČAJE NAŠEG KRAJA“	33
11. ZAKLJUČAK	37
LITERATURA	39
POPIS FOTOGRAFIJA.....	44
PRILOZI	45

1. UVOD

Tema ovog završnog rada je kulturna baština Buzeta u radu s djecom predškolske dobi i njime se nastoji prikazati vrijednost upoznavanja djece s tradicijom i običajima, kao i sa vrijednošću čuvanja i njegovanja kulturne baštine vlastitog zavičaja. Svrha ovog rada je ukazati na važnost provođenja aktivnosti i projekata s djecom na zanimljiv i njima prihvatljiv način kako bi se tradicija prethodnih generacija njegovala i prenosila na buduće generacije.

Učenje djece o kulturnoj baštini njihova vlastita zavičaja ima neizmjernu vrijednost jer osim što uče, spoznaju i otkrivaju kako su njihovi djedovi i bake nekada živjeli, što su radili te kako su preživljavali, stječu i temeljna znanja o vrijednosti baštine koja se prenosi već stotinama godina. U tom okviru, cilj je rada konkretno ukazati na bogatu kulturno-povijesnu tradiciju Buzeta koja se dugi niz godina zanemarivala i padala u zaborav, no u posljednjih nekoliko godina se sve više promovira i nastoji očuvati prenošenjem na buduće naraštaje.

U radu je prikazano kako djeca iz buzetskog *Dječjeg vrtića „Grdelin“* uz odgojiteljice promiču i aktivno istražuju povijest svog zavičaja te sudjeluju u brojnim manifestacijama. Tako se prikazuje uključivanje djece u realizaciju manifestacije *Subotina po starinski* po kojoj je Buzet nadaleko poznat. U radu se promatra i rad na projektu *Buzetska naušnica* koja je prije nekoliko godina postala autohtoni buzetski suvenir. U sadržaj je integriran i projekt *Istra Inspirir* koji se odvija na jedanaest lokacija u Istri, a među njima je i Buzet. U radu se opisuje i hvalevrijedan projekt Istarske županije za promicanje kulturne baštine Istre u vrtićima, osnovnim i srednjim školama, pod nazivom *Istra u očima djeteta - Dijete u prošlosti*. Ovaj projekt realizira se već drugu godinu zaredom, a 2016. godine je baš grad Buzet imao čast ugostiti djecu iz petnaest vrtića Istre koji će prezentirati svoj jednogodišnji rad na raznim projektima s ciljem upoznavanja djece s kulturnom baštinom i njenim promicanjem. Prikazan je i projekt skupine *Zvezdice* iz *Dječjeg vrtića „Grdelin“* pod nazivom *Istražujemo običaje našeg kraja*.

Pri istraživanju korištena je metoda promatranja koja podrazumijeva metode terenskog istraživanja i prikupljanja podataka, kao i sudjelovanja u aktivnostima. Korištena je i povijesna metoda za istraživanje i proučavanje povijesti Buzeta te kulturnih značajki i vrijednosti toga kraja. Temeljni podatci prikupljeni su iz stručne

literature, zbornika radova te iz mrežnih izvora. Koristila se i metoda polustrukturiranog intervjua, odnosno unaprijed su pripremljena pitanja na koja se željelo dobiti odgovor iz *prve ruke*. Metodom intervjua postavljena su pitanja organizatorici manifestacije *Subotina po starinski* Mirjani Pavletić te odgojiteljici Alidi Lukić, članici radne skupine za implementaciju zavičajne nastave u predškolskim ustanovama Istarske županije, koja u bužetskom vrtiću već dugi niz godina radi na očuvanju kulturne i povijesne baštine Buzeta.

2. POJMOVI: KULTURA, KULTURNA BAŠTINA, ZAVIČAJNA BAŠTINA I USMENA ZAVIČAJNA BAŠTINA

2.1. Kultura

Kultura je na neki način temeljna društvena činjenica jer prikazuje cjelokupno društveno naslijeđe neke grupe, naučene obrasce mišljenja, osjećanja i djelovanja određene ljudske skupine (grupe, zajednice ili društva) te bez nje nije moguće shvatiti povijest i razvoj naroda i društva. S obzirom da predstavlja temeljnu antropološku bit, bez kulture nije moguć ni život pojedinca. (Kuščević, 2015: 3-4)

Vučetić u tekstu „Čovjek i kultura „duhovne pustinje““ (2008: 163) tvrdi: „Čovjek i kultura nalaze se u takvoj komunikacijskoj relaciji da se filozofskom refleksijom čovjeka ujedno analizira njegov kulturološki status i status same kulture, ali se, isto tako, filozofskim pristupom kulturi ujedno pristupa i samom čovjeku.“

Kultura ima vrlo snažnu poveznicu s odgojem i obrazovanjem te je zbog toga i uvrštena u ovu analizu. Naime, kultura u sebi sadrži širinu i bogatstvo kojim obiluje, s neizmjernim brojem značenja i sadržaja koje prenosi. S druge pak strane imamo dijete koje predstavlja subjekt spoznaje i ima mogućnost da shvati kulturu, prenosi njezine vrijednosti i stvara novu kulturu.

2.2. Kulturna baština

Prilikom definiranja pojma kulturne baštine susrećemo se sa mnogo naizgled sličnih, a ipak različitih definicija. Točna definicija koja tumači pojam kulturne baštine zapravo ne postoji, već ju svaki autor tumači na sebi svojstven način.

„Kulturna baština, materijalna i nematerijalna, zajedničko je bogatstvo čovječanstva u svojoj raznolikosti i posebnosti, a njena zaštita jedan je od važnih čimbenika za prepoznavanje, definiranje i afirmaciju kulturnog identiteta.“ (Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, 2016: nije paginirano, 20. 04. 2016.)

Često čujemo da je od iznimne važnosti čuvati i njegovati kulturnu baštinu, no rijetko dobijemo odgovor zbog čega. Upravo je to objasnio Vladimir Anić (1998: 47): „Baština je ukupnost iz prošlosti sačuvanih i njegovanih kulturnih dobara. Glavna značajka baštine je čuvanje i njegovanje svega onoga što su nam naši preci ostavili, kao kulturu, tradiciju i zavičajnu mudrost. Svako područje na svijetu posjeduje baštinu. Ona bi trebala predstavljati temelj zajednice, ali isto tako i biti čvrsta veza s prošlošću.“

Kulturna baština može biti materijalna i nematerijalna. Materijalna kulturna baština, ili kako ju često nazivamo, nepokretna kulturna baština, uključuje građevine i povijesne lokalitete, spomenike, amfiteatre, te sve što se smatra vrijednim za očuvanje budućim generacijama. U materijalnu kulturnu baštinu uključeni su svi predmeti koji su usko vezani za arheologiju, arhitekturu, znanost ili tehnologiju specifični za to vrijeme. Gledano s druge strane, tu je i nematerijalna ili prirodna kulturna baština koja prema samom nazivu daje naslutiti da se radi o dijelu kulturne baštine koja obuhvaća ruralni i prirodni okoliš te bioraznolikost. Prirodna baština predstavlja jednaku važnost za turizam kao i materijalna jer privlači mnogo domaćih i stranih posjetitelja. (Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, op. cit.)

Kulturnu baštinu čini ostavština prošlih generacija te se brižno čuva u sadašnjosti da bi bila ostavljena u naslijeđe budućim generacijama. No, često se događa da slijedeća generacija odbacuje ono što je prethodna generacija smatrala kulturnom baštinom. U tom slučaju, ponovo oživljavanje kulturne baštine slijedi tek nakon smjene još jedne generacije. (Mikić, 2014: 23)

Anić objašnjava da je svjetska kulturna baština izložena trajnim utjecajima i pritiscima modernizacije te je zbog materijalne strukture osjetljiva i sklona propadanju. Propadanju kulturne baštine pridonijela su ratna razaranja, neodržavanje te nedovoljna svijest o važnosti brige oko kulturne baštine. (Anić, op. cit., str. 47)

Kulturnoj baštini s vremenom počelo se pridavati sve više pažnje, posebice nakon osnivanja organizacije *UNESCO* koja je specijalizirana ustanova Organizacije Ujedinjenih naroda za odgoj, znanost i kulturu. Riječ je o kratici složenoj od prvih slova engleskog izraza: *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation* (hrv. Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanje i kulturu). *UNESCO* je ustanovljen 1945. godine u Londonu, a djeluje od 1946. godine sa

sjedištem u Parizu. Započeo je djelovati sa samo 20 zemlja članica, a danas broji 194 zemlje članice. 1972. godine usvojena je UNESCO-va *Konvencija za zaštitu svjetske kulturne i prirodne baštine*. (Kusić, Šimundža, 1981: 40-42)

Glavni cilj organizacije je doprinos miru i sigurnosti putem suradnje među narodima na područjima obrazovanja, znanosti i kulture u cilju unapređenja općeg poštovanja pravde, vladavine zakona, ljudskih prava i temeljnih sloboda. UNESCO svoje akcije provodi putem pet glavnih programa, a to su: obrazovanje, prirodne i društvene znanosti, sociologija, kultura i komunikacija s informatikom. Na programskom području kulture ključne su teme materijalna i nematerijalna baština. (Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, op. cit.)

Na UNESCO-vom popisu svjetske baštine nalazi se niz dobara Republike Hrvatske, a neka od njih su: povijesni kompleks Splita i Dioklecijanova palača, Stari grad Dubrovnik, Nacionalni park Plitvička jezera, Eufrazijeva bazilika u Poreču, Trogir, Katedrala svetog Jakova u Šibeniku i brojni drugi. (Ministarstvo kulture Republike Hrvatske – UNESCO, 2015: nije paginirano, 23. 04. 2016.)

U današnje vrijeme sve više pažnje posvećuje se starinskim običajima, ali i kulturnoj baštini koju se nastoji maksimalno zaštititi i očuvati za buduće generacije. Postoji niz udruga koje se bave promicanjem važnosti kulturne baštine, a sukladno tome organiziraju i niz seminara. U sklopu hrvatskog povjerenstva za UNESCO, Ministarstva kulture te Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, izvršio se prijevod i tiskanje udžbenika *Svjetska baština u rukama mladih – kako je upoznati, njegovati i djelovati*. (Ministarstvo kulture Republike Hrvatske - Predstavljen UNESCO-ov priručnik o svjetskoj baštini, 2011: nije paginirano, 23. 04. 2016.)

2.3. Zavičajna baština

Zavičajna baština obuhvaća sva materijalna i duhovna dobra jednog određenog područja. U zavičajnu baštinu ubrajamo ostatke povijesnih događaja, sačuvane u izvornom obliku prije vremena globalizacije. Nadalje, u zavičajnu baštinu spadaju i usmena književnost, glazba, likovna umjetnost i spomenička baština.

Zavičajna baština, prije svega predstavlja sva zavičajna znanja i mudrost ljudi koje je pojedinac ostavio u određeno vrijeme na određenom prostoru.

Kako tvrdi Brajčić (2013: 5): „Svaka nacionalna baština, bila ona materijalna ili nematerijalna, od neprocjenjive je vrijednosti narodu kojem pripada. Ona ga određuje i opisuje, čini ga prepoznatljivim i jedinstvenim u odnosu na druge narode, a često je i uvjet njegova opstanka. Stoga je važno kako se odnosimo prema baštini, ali i što poduzimamo pri odgoju i obrazovanju djece i mladih u kontekstu postavki o cjeloživotnom učenju za održivi razvoj. Danas živimo u svijetu globalizacije koja je iz dana u dan sve utjecajnije, i zbog toga se treba sve više pozornosti pridati očuvanju nacionalnog blaga, jer jedino tako je moguće očuvati nacionalni identitet. Zbog toga je važno da se s cjeloživotnim učenjem započne vrlo rano, u predškolskoj dobi, kako bi djeca već tada dobila što bolji temelj za pozitivan odnos prema prirodnoj i kulturnoj baštini.“

2.4. Usmena zavičajna baština

Usmenu zavičajnu baštinu karakteriziraju priče određenog kraja koje su se prenosile *s generacije na generaciju*. Botica tvrdi da sve što je neka sredina prihvatila kao svoje važno obilježje ne izlazi lako iz tradicije jer je u tradicijskoj svijesti kao ritualni običaj. Nekada nisu postojali pismeni zapisi pa se je većinu običaja, zanata i tradicijskih jela prenosilo govornim putem *s koljena na koljeno*. (Botica, 2013: 11-13)

Iz davnina prenosile su se mnoge priče, no ostajale su i funkcionirale samo one koje su imale znatniju društvenu zadaću te koje je zajednica prihvatila kao svoje važno i prepoznatljivo obilježje. Nekadašnje priče sasvim običnih ljudi i stanovnika određenog kraja doprinijele su današnjem znanju o povijesti toga kraja te pobudile svijest kod ljudi o očuvanju kulturne baštine. Tako su priče određene zajednice poprimale puni smisao, potpuno prerastajući u kolektivni život i običaje zavičaja.

Usmenim putem najviše su se prenosili narodni običaji, pripovijetke, legende i poslovice. Isto tako, prenosile su se i priče o načinu življenja u to vrijeme, što se jelo, kako se radilo, kako su ljudi nekad odlazili na posao te na koji način su preživljavali.

3. ODNOS DJECE PREMA KULTURNOJ BAŠTINI

Djeca su sama po sebi znatiželjna bića koja vole neprestano otkrivati nove stvari i pojave. Upravo zbog toga važno je djeci već u najranijoj dobi razviti interes prema kulturnoj baštini kako bi je poštovala, voljela i prenosila na buduće generacije.

Cjeloviti osobni razvoj djeteta uključuje i čuvanje i razvijanje nacionalne, duhovne, materijalne i prirodne baštine Republike Hrvatske što je iznimno bitno za stvaranje kvalitetnog društva koje posjeduje određena znanja i vrijednosti što omogućuje daljnji napredak i razvoj. (Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta – Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2014: 19, 25. 04. 2016.)

Kako tvrdi Brajčić (op. cit, str. 6): „Dijete na svome putu usvajanja temelja kulturne baštine ima brojne suradnike, roditelje, odgojitelje i druge sudionike kojima je najvažnija zadaća poticanje djeteta. Poticati njegovu znatiželju, kreativnost, razvoj a da pri tome ne nameću svoja mišljenja i stavove. Moraju pronaći što učinkovitije strategije kojima će djetetu približiti komunikaciju i interakciju s prirodom, baštinom, kulturom. Također ih moraju potaknuti da pronađu uzročne veze među pojavama o kojima nešto znaju i onima o kojima će tek naučiti. Pri tome je važno pratiti razvoj djeteta te pridavati veliku važnost dječjem mišljenju. Dakle prva baština sa kojom se djeca upoznaju u vrtiću je prirodoslovna baština, gdje uz igru i rad upoznaju živu i neživu prirodu.“

Naime, u tekstu „Metodika književnog odgoja i obrazovanja“ (Rosandić, 1986: 7) govori o tome kako bi se dijete na pravi način razvijalo i stjecalo znanja koja mu jezična umjetnost može pružiti, potrebno je poticati i usmjeravati ga koristeći kvalitetne i njemu zanimljive sadržaje. Aspekt razvoja koji se time bavi naziva se književni odgoj i obrazovanje.

„Riječju, kao što slikoviti izraz kaže, dijete je otvorena knjiga, a mi odrasli, i kao roditelji, šira obitelj, zatim kao odgojitelji, učitelji, metodičari i teoretičari, imamo jedinstvenu odgovornost i veličanstvenu zadaću da u tu knjigu (života) utkamo samo najbolje, najkvalitetnije sadržaje. One koje će ujedno (p)ostati neodvojiva i najbolja djetetova svojina. Želimo da dijete na najbolji mogući način usvoji riječ, da pomoću prave riječi izrazi sebe, shvati svijet koji ga okružuje, da se pravom riječju igra, mašta, kreira vlastite svjetove. To možemo postići, kao i uostalom i druge odgojno-

obrazovne zadaće, onim sredstvima i motivima koji su djetetu bliski.“ (Jurđana, 2015: 19)

U vrtićima i školama nastoji se što više promicati kulturna baština i naglašavati njezina važnost, pa se prema tome u niz vrtića i škola u Hrvatskoj organiziraju razni projekti, a jedan takav je i projekt *Djeca čuvari baštine*. Tim projektom nastoji se upoznati djecu s tradicijskim vrijednostima i običajima te na primjeren način približiti djeci prirodnu i kulturnu baštinu određenog kraja. Prilikom realizacije projekta odgojitelji i stručni suradnici služe se raznim sredstvima kako bi djeci maksimalno dočarali kako je nekada bilo te kako su živjeli *naši stari*. Potrebno je prostor obogatiti *starinskim* predmetima te upoznati djecu sa tradicijskim vrijednostima (stanovanje, odijevanje, prehrana, glazba, stari zanati,...), kao i upoznati ih sa tradicionalnim obilježavanjem blagdana. (Dječji vrtić „Dugo Selo“, 2013: nije paginirano, 24. 04. 2016.)

Prilikom upoznavanja djece s kulturnom baštinom potrebno je surađivati i s osobama izvan vrtića, kao što su pedagozi, psiholozi, roditelji, muzejski pedagozi, ali i *nonići i nonice* koji će pričati djeci o kulturnoj baštini iz *prve ruke*.

Postoji niz aktivnosti kroz koje djecu možemo poučavati njegovanju kulturne baštine, a sam odabir aktivnosti ovisi o mašti i volji odgojitelja. Odgojitelj mora biti poticatelj, mentor, pomagač, promatrač i usmjerivač te mora znati zadržati zanimanje djece tijekom aktivnosti. Djeci je posebno zanimljivo uključivanje osoba izvan vrtića, kao i posjet raznim mjestima koja su drugačija od njihove svakodnevnice te im to ostane u duljem sjećanju. Kako bi djeci dočarao i prezentirao kulturnu baštinu, odgojitelj može organizirati i posjet određenom kulturološki vrijednom mjestu. Nadalje, može i napraviti *Starinski centar* u skupini, u kojem će biti prikazani starinski zanati, posuđe i pribor koji se nekada rabio za jelo, tradicijske igre, tradicijska jela.

4. BUZET KROZ PROŠLOST

4.1. Povijest Buzeta

Buzet je gradić u samom srcu sjevernog dijela Istre. Smješten je na vrhu brda, iznad vječno zelene rijeke Mirne, s kojeg se širi pogled na mnoštvo malih gradića povezanih sa starim gradom Buzetom. (Historica, nije datirano: nije paginirano, 26. 04. 2016.)

Za grad Buzet možemo reći da je grad naseljen od davnina. To nam dokazuju i prapovijesni ostatci kamenih predmeta u Golupskoj jami, Podrebarskoj špilji i još nekim špiljama. Iliri su se ovamo doselili u brončanoj prapovijesti kada su na vrhovima brežuljka počeli graditi naselja ograđena zidovima. (Turistička zajednica Grada Buzeta, 2012: nije paginirano, 26. 04. 2016.)

U to vrijeme je na području Buzeštine obitavalo manje pleme Histra koji su nazvani *Pinquentini*. Godine 183. prije Krista počeli su prema Istri dolaziti Rimljani te zavladao njome. Počela je kolonizacija i naseljavanje Rimljana u Istri koji su počeli dizati utvrde, graditi ceste, uvoditi svoj jezik i vjeru. (Merlić, 2009: 9-12)

Za vrijeme vladanja epidemije kuge, bolest je zaobišla Buzet pa su Buzećani 192. godine prije Krista podigli ploču božici Augusti koja je zaštitila grad *Pinquentum* (Buzet) od bolesti. Propašću Rimskog Carstva, Istrom su zavladao Ostrogoti, a zatim i Bizanti. Godine 640. nakon Krista, plemena Slavena, koje su činili Hrvati i Slovenci, masovno su prodrli na ova područja te naselili Istru. No, Istrom su zagospodarili Franci koje je predvodio franački car Karlo Veliki te se od tada u Istri počeo razvijati feudalizam. (Rubić, Jakovljević, 1961: 21-26)

Flego (2005: 7) pojašnjava da je godine 804. francuski car u Istru poslao svoje izaslanike koji su predstavnicima istarskih vlasti održali *Rižansku skupštinu*. Tada je, u Rižanskoj listini, prvi put sačuvan zapis o gradu Buzetu. *Listina Rižanske skupštine* jedna je od najvažnijih isprava ranosrednjovjekovne povijesne Istre, izvor za političku i gospodarsku situaciju u Istri na početku 9. stoljeća. Matijašić (2005: 15-17) prenosi da su među trojicom izaslanika bili jedan svećenik i dva kneza. Skupština se nazivala *Rižanska skupština* jer se održavala u malom koparskom mjestu Rižana. U

dokumentu *Listina Rižanske skupštine* navodi se koliko je koji grad plaćao „Grkima“, tj. bizantskoj vlasti.

Do 1421. godine Buzet je priznao vlast akvilejskog patrijarha, a od 1797. godine pripadao je Mletačkoj Republici. Sredinom 16. stoljeća Buzet se razvijao *punim plućima*. Razvijao se obrt, vodila briga o obrani grada od neprijatelja te briga o naoružanju. U to vrijeme obnovljena je *Mala šterna*, izgrađena su *Vela i Mala vrata*. Padom Mletačke Republike Istra je došla pod vlast Austrije koja je ostala na ovim prostorima sve do 1918. godine. Krajem 19. i početkom 20. stoljeća u okviru *Hrvatskog narodnog preporoda u Istri* provodila se borba za ravnopravnost hrvatskog naroda s drugim narodima na političkom, gospodarskom, kulturnom i prosvjetnom planu. 1887. godine Hrvati su preuzeli buzetsku općinu na čelu sa načelnikom Franom Flegom. (Turistička zajednica grada Buzeta, op.cit.)

Početak 19. stoljeća započinje izgradnja grada sa danas poznatim klasicističkim kućama, palačom, crkvama, šetalištem i baroknim vrtovima. Vladavina Habsburgovaca traje do početka Prvog svjetskog rata kada čitav kraj pada pod talijansku vlast. Takva vladavina predstavljala je mučno i teško razdoblje za sve stanovnike kraja. Vladavina Italije prestaje dolaskom Njemačke, 1943. godine, kada stanovništvo ponovo prolazi teško razdoblje. 1945. godine grad Buzet biva oslobođen od nacističke vlasti i pripojen Jugoslaviji. Od 1991. godine sastavnim je dijelom Republike Hrvatske. (Histrice, op. cit.)

4.2. Kulturna baština Buzeta

4.2.1. Materijalna baština Buzeta

Crkva sv. Jurja

Crkva sv. Jurja u Buzetu smještena je na najvišoj koti grada Buzeta. Izgrađena je u periodu između 1603. i 1608. godine. Ime je dobila po svetom Jurju, zaštitniku grada Buzeta. (Merlić, 2008: 70)

Crkva je obnovljena 1769. godine što potvrđuje i grb kapetana Marca Antonija Erizza koji je ugrađen iznad portala. To je kulturološki i povijesno najbogatija crkva na Buzeštini, s tri barokna pozlaćena oltara sa slikama. (Jakovljević, 2009: 136) Ondje je

ciklus od šest slika s prikazom *Čuda sv. Antuna Padovanskog* nastalih početkom 18. stoljeća. (Marzi, 2004: 435) Crkva je povijesno vrlo značajna jer je ukrašena kvalitetnim štukaturama, slikanim dekoracijama i baroknim inventarom. (Tulić, 2013: 147)

Crkva Uznesenja Marijina

Župna crkva *Uznesenja Marijina* koja je i danas glavna crkva Buzeštine izgrađena je 1784. godine, na mjestu starije gotičke crkve manjih dimenzija. (Peršić, 1988: 196) Središnji trg starog grada Buzeta na kojem je izgrađena župna crkva jedan je od mnogobrojnih u Istri, uklesanih u živoj stijeni. Crkva je građena u baroknom stilu i tlocrtno je dvoranskog tipa, sa šest kapela i sakristijom. Predstavlja jednu od najkompletnijih baroknih crkva, tzv. *primorske grupe* u Istri. (Merlić, op. cit., str. 68) Crkva je iznimno značajna zbog svoje prošlosti te u sebi skriva blago prošlog vremena. Najveće bogatstvo u crkvi predstavlja zbirka liturgijskog srebrnog posuđa koja je bila u posjedu stare gotičke crkve, a unutar zbirke se nalazi srebrna i pozlaćena pokaznica te cilindrične teke u gotičkom stilu. To predstavlja najznačajnije djelo zlatarske djelatnosti iz ovog razdoblja, ne samo Buzeštine, nego cijele Istre. (Peršić, 1984: 191) Uz crkvu se nalazi i zvonik koji je malo udaljen, a izgrađen je 1894. godine. (Ivetac, 2004: 227)

Mala i Vela vrata

U prvoj polovici 16. stoljeća započela je gradnja novog sustava renesansnih obrambenih zidova te su izgrađena *Vela* (južna) i *Mala* (sjeverna) gradska vrata u manirističkom (kasnorenesansnom) stilu. (Regan, Nadilo, 2012: 255-256)

Vela vrata izgradio je kapetan *Giammaria Contarini* 1547. godine. *Vela vrata* je naziv za velika vrata koja ujedno predstavljaju i glavni ulaz u grad Buzet. Na vratima su uklesani inicijali graditelja tvrđave, godina izvedbe, a ugrađena je i ploča s reljefom sv. Jurja koji ubija zmaja. *Mala vrata* su na zapadnoj koroni grada podignuta 1592. godine s namjerom da prezentiraju zapadno pročelje grada. (Cvitanović, 1984: 207-209)

4.2.2. Nematerijalna baština Buzeta

Nakit i oružje iz antike

U Buzetu postoje brojna nalazišta nakita i oružja koja potječu iz doba antike, a najpoznatije je upravo nalazište kod *Mejice* i nalazište *Brežac*. Posebnu važnost pridaje se otkriću grobova konjanika s oružjem, dijelovi narodne nošnje i konjska oprema, za koju se, prema vrijednosti može reći da predstavlja kneževski grob koji je iskopan oko 600. godine. Nalazišta ukazuju na poganski pogrebni običaj polaganja u grobove oružja, oruđa, nakita i posuđa. Pronađene su razne kopče, brončane fibule, brončane i željezne pređice, muške nošnje, ženski nakit i torbice. Također su pronađeni i dugi bojni noževi, muški nakit (prstenje, ukosnice, narukvice) koji su muškarci nosili na lijevom zapešću ruke. Posebno značenje pridalo se nalazu koji je valoriziran i u lokalnoj zajednici, a to je naušnica buzetskog tipa. Naušnica je pronađena u čak 18 primjeraka na groblju u Mejici, a nekoliko godina unazad, točnije 2010. godine, pokrenuta je izrada naušnice prema izvornom obliku. (Girardi Jurkić, Džin, 2013: 13-22)

Buzetska naušnica

Buzetska naušnica pronađena je u razdoblju između 1895. i 1898. godine. Naušnicu su pronašli buzetski sudac i arheolog-amater Silvano Gandussio i ravnatelj Gradskog muzeja u Trstu Alberto Puschi, na groblju u Mejici (18 primjeraka) i Sovinjskom brdu (2 primjerka). Počeci njena korištenja sežu u 6. stoljeće, a čini se da je bila sastavni dio nošnje autohtonog stanovništva u 7. i 8. stoljeću, u vrijeme kada su grobovi slavenskog stanovništva bili etnički neodređeni i siromašni grobnim nalazištima. (Nikolić, 2007: 178-179)

Iz grobnog konteksta može se zaključiti da je *Buzetska naušnica* pripadala nošnji ranosrednjovjekovnog autohtonog i romaniziranog ilirokektskog stanovništva na području između Jadrana i Alpskog pojasa. (Girardi Jurkić, Džin, op.cit., str. 20-22) Danas se izvorna *Buzetska naušnica* čuva u Zavičajnom muzeju u Buzetu.

Nakon mnogo godina zaborava naušnice i njenog pronalaska, *Buzetska naušnica* je ponovno ugledala svijetlo dana 1. rujna 2010. godine u prostorijama Zavičajnog muzeja u Buzetu kada je predstavljen novi buzetski autohtoni suvenir – replika

Buzetske naušnice. Naime, počele su se izrađivati replike srebrnih nosivih naušnica u tri veličine (male, srednje, velike). Danas se *Buzetska naušnica* prodaje kao novi buzetski suvenir te je odlično prihvaćena od domaćeg stanovništva, ali i stranaca koji ju kupuju kao uspomenu na posjet malom istarskom gradu Buzetu. (Grah Ciliga, 2011: 303-306)

Slika 1. Autohtoni buzetski suvenir - *Buzetska naušnica*

Izvor:

http://www.buzet.hr/index.php?id=111&tx_ttnews%5Btt_news%5D=793&tx_ttnews%5BbackPid%5D=27&cHash=feebad59ec, Grad Buzet, *Buzetska naušnica* postaje suvenir (7. 5. 2016.)

5. SUBOTINA PO STARINSKI

Već trinaest godina za redom, u nedjelju nakon Male Gospe, koja se obilježava 8. rujna, održava se tradicionalna pučka manifestacija – *Subotina po starinski*. Ta manifestacija temeljni je dio obilježavanja programa kulturno-turističke revitalizacije Staroga grada Buzeta koji obuhvaća više segmenata kulturne, zabavne, gastronomske, enološke, etnološke i druge ponude. (Subotina po starinski, 2010: nije paginirano, 07. 05. 2016.)

Program je osmišljen na način da prezentira cjelokupni život staroga grada Buzeta na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće, na način da dočarava zvukove, okuse, mirise i glazbu. Cijeli stari dio grada postaje pozornica s bezbroj kulisa na kojima se mogu vidjeti stari obrti, igre, *mužikanti*, starinska jela, tržnica s domaćim proizvodima, žongleri, građanske nošnje, apotekari, *špacakamini*, *picaferaji*, dame i gospoda u šetnji ulicama grada, te mnogi drugi. (Subotina po starinski, op. cit.)

Svakog punog sata održavaju se razni sadržaji, a cijeli dan posjetitelji mogu uživati u opuštajućoj i očaravajućoj atmosferi prošlog vremena.

Stoljetni duh starih običaja, zanata i tradicije buzetskih predaka i dalje ovladava *Subotinom po starinski*. Dan je to kada starinska pučka manifestacija priziva nostalgiju za prošlim, dalekim vremenima u kojima su živjeli naši *nonići i nonice*. Kamene gradske zidine ispunjavaju stari zanati, slikari, prodavači, mlinari, svirači te se prezentiraju brojna zanimanja iz prošlosti. (Pisak, 2007: 39)

Slika 2. Dame i gospoda u šetnji gradom

Izvor: <http://www.buzet.hr/index.php?id=86>, *Subotina po starinski* (8. 5. 2016.)

5.1. Cilj manifestacije

Temeljno je zamišljeno da se manifestacija proširi na cjelokupni prostor starogradske jezgre, da se raznim sadržajima i programima obogati svaki kutak, svaki trg, ulica, šetalište u starogradskoj jezgri kako bi se ona i na taj način oživjela, revalorizirala i turistički prezentirala potencijalnim posjetiteljima. Osnovna je ideja bila ponuditi nekoliko novih sadržaja, ekskluzivno vezanih uz Buzet, npr. *Etno-magistralu starih obrta*, a to je značilo obnoviti, sanirati i staviti u promocijsku funkciju sve stare radionice i obrte koji su, u ne tako davnoj prošlosti, bili vrlo koncentrirani upravo u bužetskome *Starom gradu*. (Subotina po starinski, op. cit.)

5.2. Početci manifestacije

Manifestacija *Subotina po starinski* inspirirana je izvornom tradicijskom pučkom manifestacijom, sajmom koji se pod nazivom *Subotina*, održava redovito svake godine početkom rujna, od subote prije Male gospe do subote poslije Male gospe. U prošlosti održavala se u ulici prema Starom gradu, od zavoja do *Velih vrata*, na *Loparu* pa sve do trga ispred župne crkve. Prema usmenoj predaji tako je bilo kroz cijelo 19. stoljeće i prvu polovicu 20. stoljeća. Nije nam poznato kada se običaj udomaćio te koje se godine održala prva *Subotina*, no ono što sa sigurnošću znamo je da se *Subotina* u takvom obliku pučke manifestacije definitivno ugasila s početkom Drugog svjetskog rata. U poslijeratnom razdoblju svi su se pokušaji oživljavanja *Subotine* sveli na skromnu organizaciju plesa i postavljanje ponekog prodajnog štanda, ali ubrzo je i to iščezlo. Trebalo je proći dosta vremena da na površinu izroni nostalgija i sjeta za prošlim vremenima te da se započne s osmišljavanjem obilježavanja *Dana Grada Buzeta* na maštovitiji i drugačiji način. Od 1993. godine *Subotina* postaje i službeno *Dan Grada*, a revitalizacija tradicijske manifestacije isprva se godinama događala na *Trgu Fontana*, u sklopu koje se organiziralo niz sadržaja kulturnog, sportskog, gospodarskog, znanstvenog, turističkog, i zabavnog karaktera. Nakon deset godina takve *Subotine*, pojavila se ideja da se u te svečane rujanske dane oživi i starogradska jezgra. 2002. godine prvi se put organizira u Starom gradu *Subotina po starinski*. Nastoji se prikazati *samanj* u što izvornijem obliku. Dovode se na *Lopar* svirači tradicijskih instrumenata (*bajsa*, *vijoline*,

harmonike, *trombe...*), pjevači, a posjetiteljima se nude jela domaće istarske kuhinje i prikaz pripreme takvih specijaliteta. *Zavičajni muzej grada Buzeta* otvara posjetiteljima svoja vrata, kao i vrata nekoliko dislociranih etno-postava. U glavnoj crkvi *Uznesenja BDM* održava se svečana misa, a organizira se i mala tržnica – *merkat* s domaćim proizvodima. U Stari se grad pomalo vraćaju neke stare navike, dijalektalna riječ, domaća muzika, izvorna istarska kuhinja i brojne druge *starine*. Tako je započela tradicijska manifestacija *Subotina po starinski*. (Pavletić, 2009: 309-312)

Slika 3. Pekara - prodaja domaćeg kruha i ostalih tradicijskih delicija

Izvor: <http://www.buzet.hr/index.php?id=86>, *Subotina po starinski* (8. 5. 2016.)

5.3. Sadržaj manifestacije

Manifestacija započinje poznatom starinskom himnom pod nazivom „*Živio Buzet*“ koju svira puhački orkestar pod vodstvom *Glazbenog društva Sokol Buzet*. Radi se o najstarijoj pjesmi u cjelokupnom repertoaru orkestra koja je nastala 1906. godine kada i samo Glazbeno društvo Sokol. Pjesmu je napisao Ferdo Majcen (inicijalnu verziju), a osuvremenio (današnja verzija) Fabio Vatovec. Himnom je popraćen ulazak gospode kroz *Vela vrata*. Građane i posjetitelje na Velim vratima dočekuje gradska straža, a na samom ulasku unutar drevnih zidina, tržnica nudi razne domaće poljoprivredne proizvode. (Čalić Šverko, 2015: 385)

Prodaje se voće, povrće, med, sokovi, vina i ulja. Bogatu ponudu dodatno oplemenjuju domaći kolači i slatkiši, sir, skuta i razni suveniri, a dakako, ne izostane ni istarski afrodisijak, poznati bijeli tartuf. Zaživjela je stara gradska pekara, *kovačija*, *češljara*, uljara, postolar, *metlar*, *žnjidarija* i pletenje košara. Stari zanati koji nemaju stalne prostore prezentiraju se na *Pjacaletu* – trgu starih obrta, a majstori dolaze iz raznih krajeva Istre. U ponudi je i *Magistrala medica* bogata ponudama ljekovitih proizvoda buzetskih travara i proizvođača ljekovitih napitaka. U ljekarni se nude vina, rakije, čajevi, masti i začini. Postoji i *Gastro-magistrala* gdje se pripremaju tradicijska istarska jela: *maneštra s bobićima*, palenta, fuži, njoki, *šugo*, kapuz, *skrob*, ovčji sir, pršut, *skuta*, *kobasice*, *kolačići* te brojne druge delicije po kojima je *Buzeština* poznata. Uz *Gastro-magistralu* postoji i *Eno-magistrala* s ponudom vrsnih buzetskih vina. Za zaljubljenike u umjetnost tu je i *Art-magistrala* koja nudi likovne izložbe u muzejskom prostoru. Za sve zaljubljenike u glazbu predstavljen je i *Končentin tradicijske glazbe* koji predstavlja tradicijsku glazbu prošlog vremena te zabavlja sve zaljubljenike u *gunjce*, *armonike*, *trieštine*, *male orkeštrine*, *kantadure*. Prilikom šetnje ulicama starogradske jezgre možemo vidjeti razne kostimirane likove iz prošlosti, poput *špacakamina* (dimnjačara), *škovacina* (smetlara), *đelataja* (sladoledara), *pompjera* (vatrogasca), fotografa, žonglera, bubnjara, prodavača novina, *mediga* (lječnika) i medicinske sestre, *notaja* (javni bilježnik), advokata, *dikajine* (djevojke), *šinjore i gospoda* (gospođa i gospodin) , *kmeta i težaka* (gospodara i radnika), *merkanta* (trgovca) i *meštra* (učitelja). Posebnu draž kod starijih posjetitelja izaziva *Merkat* – tržnica s autohtonim proizvodima. Na tržnici se nudi voće, povrće, vino, rakija, skuta, kolačići, ulje, začini, slatkiši, suveniri, sitnice za kuću te razne

dekoracije. Uz to postoji i *Bitega ud sega* (Prodavaonica od svega) i *Bitega ud pašte* (Prodavaonica od pašte). (Pavletić, op.cit. 309-314)

Tijekom manifestacije predstavljaju se razne igre i izmjenjuju brojni izvođači. Među ostalim, stari stanovnici igraju na *pljočke*, a Buzetski pučki teatar izvodi predstave na dijalektu koje publiku nasmiju *do suza*. (Žulić, 2008: 22-23)

Među brojnim delicijama nalazi se i topli kruh ispod peke koji se peče u starinskoj pekari. Dakako, neizostavni su i zvuci starinske muzike koji odjekuju starogradskom jezgrom grada Buzeta. (Pavletić, op.cit., str. 311-312)

Pošto su organizatori mislili i na najmlađe, osmislili su i kutić za djecu pod nazivom *Đardin za otroke*. Ondje djecu zabavljaju žongleri, gutači vatre, klaunovi i mađioničari, a nude im se i starinske igre koje su se nekada igrale, poput *laštika*, *trilje ili mlina*, *pljočkanje*, *igre šćinkama*, „*Pijatic*“, „*Črešnjice*“, „*Kako storit pupe?*“ (ibidem, str. 309-312)

U nastavku je objašnjeno nekoliko igra, pitanja i priča koje se djeci nude u *Đardinu za otroke*. Igre su preuzete iz novina *Đornal od Subotine* – službenog glasila *Subotine po starinski*. (*Đornal od Subotine*, 2007: 15)

„Pametne i kurisne besede“

Delo človeka hvoli.

Lepa beseda neće sturit zlo.

Z eno roko zemi, a z obemi daj.

„Naj odgovori ki zna“

1. *Kaj raste s kurjenjen u arja? (zobi)*
2. *Ki u kamara pride čez zaprto ukno? (sonce)*
3. *Kaj leti, a nima krela? (oblak)*
4. *Kaj je ud moliga prsta tanje i saki don se manje? (lapiš)*
5. *Belo hitiš gore, žuto pade dole? (joje)*
6. *Ki ima hiša i roge, a nima noge? (puž)*
7. *Na veliko usta otpera, a nič ne požera? (škare)*

„Navadimo se igrat“

„Pijatic“

Otroki se stavijo u kolo, tako da su largo edan od drugiga. Saki s komadičen karbuna šenja svoje mesto. Edan je u kolu. Drugi hitaju balu u njega se dok je on ne ulovi ili dok ga diki ne promaši. Ko oni u kolu balu ulovi, drugi otroki bežiju, a on ih gađa z balon. Kega pogodi taj mora poč nasred kola. Ako je otroka iz sredine kola diki promašiv, taj ga mora kambjat na sredini.

„Črešnjice“

Črešnje (ili neko drugo voće, npr. grojze, rubidnice, kreke...) se obesi na konac, a konac na špagu. Otroki se takmičeju ki će boje skočit i s uščon ćapat črešnja. Ki je ćapa, taj je i poji!

„Koku storit pupe?“

Za storit pupe morete zet edan kumpir ili peša, jabuja, krušva ili dikaj takoviga. Nemesto oči morete stavite pažuv, biži, grojze ili katere druge bobice, a trapce i nos storite od merlina, korena od peršemula, grančic ili nekaj takoviga. Nemesto lasi stavite trova, peruta ili konac. I gotova je pupa i to po pravo vaša!

„Pravice“

„Vuk i lesica“

So bili en bot vuk i lesica. Na staze so vidili svate. Lesica i vuk so bili fortu lačni, pa so pensali koku bi se najeli. Lesica se je dreto spametila. Vuka je poslala u štala da zame ene ovce, a ona da će prič mu pomoć nusit. Svati so videli vuka med uvcami i su ga istukli diboto do smrti. Kompena je uša. Za to vrime dokle so svati tukli vuka, lesica je šla u hiša i se je najela du grla. Oš si je na glavu stavila ena kuharnica riži pak je ušla van. Našla je na pu mrtviga vuka. Rekla mu je da su i nje stukli svati i da pena hodi. Oš mu je rekla: „Ti si jači i nosi me, pak ćemo lahko pobeć svatima.“ Vuk kako en šturlo je pensav da su riži na glave od lesice njene možjani, pak je je naptril na rame. Vuk je nesa lesice, a una je guvorila: „Boln zdraviga nosi, boln zdraviga nosi.“

6. SUBOTINA PO STARINSKI – PRIMJENA U RADU S DJECOM

Grad Buzet je oduvijek bio grad koji diše i radi za djecu te u sklopu toga organizira brojne manifestacije i projekte u koje se aktivno uključuju i djeca. Također, grad Buzet je i grad koji veliki značaj pridaje očuvanju kulturne baštine kako bi se stari običaji mogli prenositi na mlađe generacije te kako nikada ne bi bili zaboravljeni.

Dječji vrtić „Grdelin“ iz Buzeta također se aktivno uključuje u sve manifestacije koje se događaju u gradu, pa su tako uključeni i u održavanje *Subotine po starinski*. Vrijedne i maštovite odgojiteljice osmišljavaju razne aktivnosti kako bi djeci što realnije približile kako su ljudi nekada živjeli, u kakvim uvjetima, čime su se bavili te kako su preživljavali.

Osim odgojiteljica i stručnih suradnika vrtića, u poučavanju djece o kulturnim običajima vlastitog kraja sudjeluju i osobe izvan vrtića što kod djece pobuđuje posebno zanimanje. U projekte se uključuju većinom roditelji, ali kada se radi o poznavanju baštine, najčešće se uključuju *nonići i nonice*. Oni djecu uče o starini pričajući im o starim običajima i navikama ljudi u to doba. *Nonice* pričaju djeci kako su kuhale, nabavljale hranu, prale robu, odgajale djecu, dok *nonići* pričaju kako su kosili travu, pasli krave i ovce prije posla, hranili životinje, odlazili na posao i borili se za preživljavanje. Tijekom njihovog pripovijedanja djeca imaju mogućnost postavljati razna pitanja. Djeca koja su otvorena i imaju razvijenu maštu, postave brojna zanimljiva pitanja, dok ona sramežljivija, samo slušaju i *upijaju* informacije.

U *Dječjem vrtiću „Grdelin“* u Buzetu se tijekom pedagoške 2012./2013. godine, u odgojnoj skupini *Zvezdice* provodio projekt *Igramo se i učimo s našim nonama i nonićima*. U sklopu projekta bake i djedovi jutro su provodili u vrtiću u društvu predškolaraca željnih znanja o prošlim vremenima. Bake i djedovi pričali su im o svom iskustvu iz vremena kad nije bilo kompjutera i struje te im ispričali koje igre su oni igrali dok su bili djeca. Neke od igara isprobali su odmah u vrtiću te zaključila: „Igre od jedanput su baš fora, bolje su čak od video igrice!“ Dok su neki djedovi i bake pričali o igrama, drugi su ih poučili vještini pletenja, izradi kućica za ptičice, miješenju njoka, pletenje košara, sviranju na starinski *rug* te brojnim drugim vještinama koje su otišle u zaborav. Tijekom projekta djeca su naučila pjevati tradicionalne istarske pjesme: *Buzećanka, Moja mati mi kuha kafe, Krasno zemljo,*

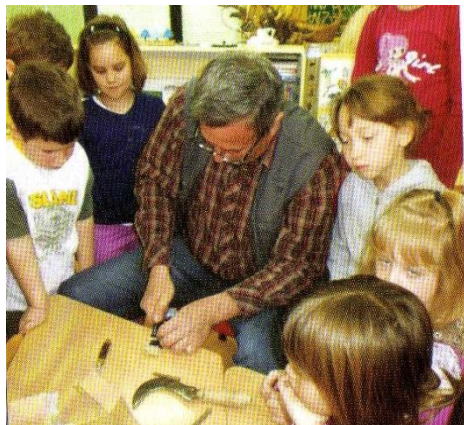
Istro mila. Osim tradicijskih pjesama, djeca su uključivanjem u folklornu radionicu stekla i vještinu plesanja tradicionalnog istarskog plesa *baluna* koji je bio poticaj za nastajanje samoga projekta. Cilj tog hvalevrijednog projekta bio je da se sačuva od zaborava kulturna baština našeg kraja, igre koje su igrali naš djedovi i bake te produblјivanje suradnje sa širom obitelji djece. (Pisak, 2013: 46)

Osim pripovijedanja starih, djeca se uključuju i na način da u prostorima dječjeg vrtića mijese i izrađuju tradicionalnu istarsku tjesteninu – *fuže* i *njoke*, po starinskoj recepturi. Ta aktivnost postala je vrlo zanimljiva i draga djeci jer razvija dobar osjećaj – osjećaj vrijednosti i korisnosti da su svojim ručicama nešto napravili. To se pokazao kao odličan zadatak za razvijanje kreativnosti, ali i poticanje samopouzdanja u djece.

Osim aktivnosti kreativnog karaktera, u dječjem vrtiću djeluje i folklorna skupina koja nastoji očuvati istarske tradicijske plesove na način da ih prenosi na djecu i mlade. Folklorna skupina dječjeg vrtića, koju čine petogodišnjaci i šestogodišnjaci s područja Buzeta, nastupala je i na trgu Fontana te su tako obilježili dan grada, a također nastup su odradili i na *Subotini po starinski*. Osim što su usvojili istarske tradicijske plesove, svoj izgled upotpunili su odjenuvši se u starinske narodne nošnje. Povodom dječjeg tjedna 2012. godine, *Dječji vrtić „Grdelin“ Buzet* odlučio je spojiti mladost i iskustvo. Nakon što su pohađanjem folklorne skupine naučili plesati istarske tradicijske plesove, dobili su i svoje narodne nošnje. Naime, korisnice *Programa pomoći u kući* i korisnice *Dnevnog boravka* odlučile su djeci sašiti narodne nošnje i ručno napraviti vez. Dječje narodne nošnje ugledale su svjetlo dana na priredbi povodom *Dječjeg tjedna* kada su ih djeca ponosno obukla i razigrano poskakivala plešući *polku* i *rašpu*. (Pisak, 2012: 24)

Na taj način djeca su aktivno sudjelovala u manifestaciji razvijajući svoju maštu, prikazujući nove ideje te su time pridonijeli da se kultura našega kraja i dalje prenosi *s koljena na koljeno*. Pošto se ova manifestacija održava nedjeljom, onemogućeno je da sva djeca iz vrtića s odgojiteljicama organizirano posjete manifestaciju, no preporučuje se svim roditeljima da zajedno s djecom provedu lijepu nedjelju družeći se unutar zidina grada, upoznavajući kulturu svoga kraja.

Slika 3. Nono u dječjem vrtiću uči djecu izradi košara

Izvor: Buzetski list, broj 13, str.46.

Slika 4. Korisnice Programa pomoći u kući i Dnevnog boravka donijele djeci narodne nošnje

Izvor: Buzetski list, broj 12, str. 24.

Slika 5. Djeca plešu tradicijski istarski ples - balun

Izvor: Buzetski list, broj 12, str. 24.

Slika 6. Djeca dječjeg vrtića sudjeluju u izradi njoka i fuža

Izvor: Arhiva Dječjeg vrtića „Grdelin“,
fotografirano 5. rujna 2010.

7. PROJEKT „BUZETSKA NAUŠNICA“ U RADU S DJECOM

Važno je da djeci prenosimo znanja koji smo i sami stekli od svojih predaka te da tako držimo tradiciju živom. Prvog rujna 2010. godine ponovo je zaživjela *Buzetska naušnica* te su se počele izrađivati replike kao autohtoni buzetski suvenir. Odgojiteljice koje su zainteresirane za očuvanje kulturne baštine potrudile su se da na primjeren i maštovit način prezentiraju djeci *Buzetsku naušnicu*.

Najprije je trebalo poučiti djecu što je to *Buzetska naušnica*, gdje je pronađena, tko ju je pronašao, tko ju je nosio te ostale bitne značajke u koje bi djeca trebala biti upućena. Tijekom projekta u skupini *Tratinčice Dječjeg vrtića „Grdelin“* iz Buzeta, izrađen je *kutić starine* u čijoj izradi su sudjelovali svi roditelji. U kutiću je između ostalog izložena i replika *Buzetske naušnice*, koju su djeca dobro proučila, a zatim otišla u Zavičajni muzej u Buzetu kako bi vidjela pravu *Buzetsku naušnicu*.

Tijekom pedagoške 2010./2011. godine predškolska skupina *Tratinčice Dječjeg vrtića „Grdelin“* iz Buzeta, u sklopu projekta *Buzetska naušnica*, izradila je slikovnicu pod nazivom *Priča o Buzetskoj naušnici*. (Čalić Šverko, 2011: nije paginirano, 11. 05. 2016.)

Slikovnica je obogaćena crtežima djece, a popraćena tekstom primjerenom dječjoj dobi. Slikovnica je objavljena u 200 primjeraka, a izložena je u *Zavičajnom muzeju u Buzetu* te *Grdskoj knjižnici u Buzetu*. Osim izložbenih primjeraka, slikovnica je namijenjena i prodaji. Prvi je put predstavljena na *Subotini po starinski* 2011. godine. (Dječji vrtić „Grdelin“ Buzet, 2012: nije paginirano, 10. 05. 2016.)

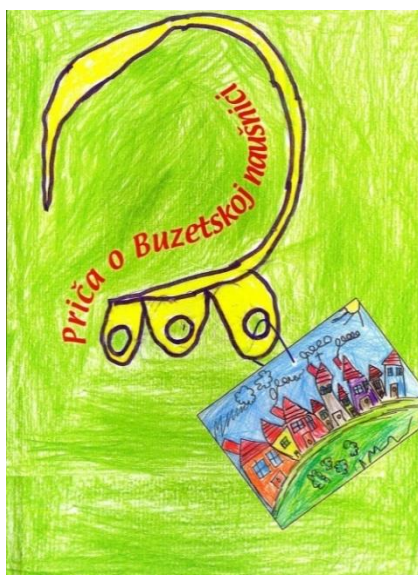
Odgojne skupine *Šćinke* i *Štrumpfovi* iz *Dječjeg vrtića „Grdelin“* iz Buzeta odlučili su sudjelovati na dječjoj karnevalskoj povorci u Opatiji. Povodom toga, odgojiteljice je mučilo pitanje u što se maskirati kako bi najbolje predstavili svoj grad u Primorsko-goranskoj županiji. Odlučili su se za masku u obliku *Buzetske naušnice*. Djeci se veoma svidjela ideja, budući da su u sklopu projekta mnogo naučila o samoj naušnici. Organizirala se radionica za roditelje gdje su odgojiteljice uz pomoć roditelja izradile masku za svih dvadesetero djece, koliko se odlučilo prisustvovati dječjoj maškaranjoj povorci u Opatiji koja se održavala 24. siječnja 2016. godine.

Desetak dana kasnije, odnosno 5. veljače 2016. godine, djeca su sudjelovala na dječjem mimohodu na *Trgu Fontana* u Buzetu, također predstavljajući *Buzetsku naušnicu*, ili kako bi oni rekli, *Buzetski rićin*.

Povodom obilježavanja dana vrtića svaka skupina je organizirala po jednu radionicu. Odgojiteljice iz odgojne skupine *Šćinke* i *Medvjedići* organizirale su radionicu izrade *Buzetske naušnice*. U radionici su sudjelovala djeca od četiri do pet i pol godina. Radionica se trebala održavati u *Zavičajnom muzeju u Buzetu* te su zbog toga roditelji trebali predbilježiti djecu koja žele pohađati radionicu. Pošto je bilo mnogo zainteresiranih, radionica se održala u dva termina. Likovna tehnika izrade bila je glina. Radionica je prvotno bila zamišljena tako da se u glinu utiskuje uvećani model *Buzetske naušnice* koji je bio izrađen posebno za tu prigodu. Pošto su djeca bila izrazito motivirana za nastavak aktivnosti, dobila su još gline te započela sa modeliranjem *Buzetske naušnice*. Djeci se radionica veoma svidjela, posebice zato jer se održavala u muzeju te je to djeci bilo novo i drugačije od uobičajenog načina rada.

Kao što se iz navedenih projekta da zaključiti, *Buzetska naušnica* je tema kojom su se buzetski mališani ne samo susreli, nego i izrađivali naušnice od različitih materijala. Poučavanjem djece o *Buzetskoj naušnici* nastoji ih se upoznati s baštinom iz prošlih vremena, približiti im uvjete u kojima su ljudi tada živjeli, ali i predstaviti im odjeću i nakit koji su nosili.

Slika 7. Slikovnica *Priča o Buzetskoj naušnici*

Izvor: www.grdelin-buzet.hr, Dječji vrtić „Grdelin“ Buzet, Buzetska naušnica (10. 5. 2016.)

Slika 9. Radovi djece (motiv: *Buzetska naušnica*, likovna tehnika: glina)

Izvor: Autorica rada, fotografirano 22. ožujka 2016.

Slika 8. Dječji vrtić "Grdelin" Buzet, skupina Šćinke - dječja maškarana povorka

Izvor: Autorica rada, fotografirano 5. veljače 2016.

8. PROJEKT „ISTRA INSPIRIT“

Istra Inspiririt je kreativan, autohton i drugačiji turistički program koji oživljava povijesne događaje u Istri na autentičnim lokacijama, kroz uprizorene istarske legende i mitove. To je projekt Istarske županije, Turističke zajednice Istre i Istarske razvojne turističke agencije koji obogaćuje kulturno-turističku ponudu Istre. (Korzo, 2015: nije paginirano, 12. 05. 2016.)

Projekt je pokrenut 2012. godine na inicijativu Upravnog odjela za turizam Istarske županije, s ciljem obogaćivanja turističke ponude, ponajviše u predsezoni i posezoni, u unutrašnjosti Istre. Projekt predstavlja trenutke istarske mistične povijesti, vrhunske glumce i izvrsnu scenografiju, posebno pripremljenu večeru iz pojedinih povijesnih razdoblja, ples i razna iznenađenja. *Istra Inspiririt* predstavlja projekt na jedanaest različitih lokacija kojima se oživljavaju događaji i legende iz povijesti ovoga dijela Hrvatske. Programom su obuhvaćeni Pula, Medulin, Rovinj, Kanfanar, Svetvičenat, Savudrija, Poreč, Brijuni, Pazin, Bale, Vodnjan, Raša i Buzet. U Buzetu se u sklopu tog programa održava manifestacija *Buzet po starinski* koja predstavlja stari grad Buzet u prvoj polovici 20. stoljeća. U autentičnom ambijentu buzetske povijesne jezgre posjetitelji mogu doživjeti zvukove, mirise i okuse prošlih vremena. Jedna od najvažnijih značajki jest da osim promatranja, u mnogim aktivnostima posjetitelji mogu i sami aktivno sudjelovati. Nudi se bogat kulturno-umjetnički program, a između ostaloga može se pogledati kako se pekao kruh po starinski, kako se prala roba, naučiti stare plesove uz zvukove harmonike, *bajsa* i violine, zaigrati na *pljočke*, prošetati gradom i doživjeti ulice, trgove, stare radionice, kušaonice, vinoteke i suvenirnice. Uz bogat kulturno-umjetnički program, goste čeka i bogat autohtoni ručak sa specijalitetima po kojima je Buzet nadaleko poznat. (*Istra Inspiririt*, 2013: nije paginirano, 13. 05. 2016.)

Istra Inspiririt je prepoznat kao važan proizvod kulturnog turizma te je do sada nagrađen prestižnim nagradama za najkreativniji turistički program. (Istarska županija, 2015: nije paginirano, 13. 05. 2016.)

Glavni cilj projekta je očuvanje i promicanje kulturne baštine kao nešto vrijedno što posjedujemo i ne smijemo dopustiti da se izgubi u moru suvremenog vremena. U projekt se sve više počelo uključivati i djecu kako bi ih potakli da pamte običaje i prenose ih na slijedeće generacije. U održavanje manifestacije najviše su uključena

djeca starije dobi, zapravo srednjoškolci koji pohađaju srednju školu za hotelijersko-turističkog tehničara te koji su na temelju stručne prakse koju obavljaju, aktivno uključeni u rad *Turističke zajednice grada Buzeta*. Srednjoškolci su najčešće uključeni u predstavljanje načina življenja nekada, pa tako se na jedan dan potpuno užive u duh *pralje* te prikazuju kako su ljudi nekada ručno prali odjeću, kako su pekli kruh, od čega su spravljali ručak, način izrađivanja pletenih košara te brojne druge tradicijske običaje. (Pisak, 2013: 23)

U projekt su uključena i djeca mlađe dobi s ciljem kako bi što ranije počeli pamtit i kulturnu baštinu te je jednog dana nastojali promicati kao nešto vrijedno što nose u sebi. Također, cilj je i da barem na jedan dan mogu vidjeti i doživjeti kako su živjeli ljudi prije mnogo godina. Djeca najmlađe dobne skupine ponajviše su uključena u područje koje je njima najviše znano, tj. predstavljanje tradicionalnih igara kojima su se djeca nekada igrala.

Jedna od najpoznatijih takvih igara koju djeca prikazuju na manifestaciji je *pljočkanje*. *Pljočkanje* je stara pučka igra koja se igrala na otvorenom, na livadi ili cesti, uglavnom na polju kad se čuvala stoka. (Istra Inspirit, op. cit.)

Slika 9. Srednjoškolke u ulozi *pralje*

Izvor: <http://www.istrainspirit.hr/hr/event/buzet-po-starinski>, Buzet po starinski (18. 5. 2016.)

Slika 12. Djeca igraju tradicionalnu igru – *pljočkanje*

Izvor: <http://www.istrainspirit.hr/hr/event/buzet-po-starinski>, Buzet po starinski (18. 5. 2016.)

9. PROJEKT „ISTRA U OČIMA DJETETA – DIJETE U PROŠLOSTI“

Projekt *Institucionalizacija zavičajne nastave Istarske županije* pokrenut je pedagoške 2014./2015. godine i u projekt se uključilo dvadesetak predškolskih ustanova sa ciljem formiranja institucionalnog načina očuvanja zavičajnog identiteta, odnosno uvođenja zavičajne nastave u predškolske ustanove te osnovne i srednje škole na području istarske županije. (Institucionalizacija zavičajne nastave Istarske županije, 2015: nije paginirano, 21. 05. 2016.)

Istarska županija prva je u Hrvatskoj i jedina koja provodi projekt *Institucionalizacija zavičajne nastave* i time pokazuje svoju specifičnost na način da želi djeci približiti i predstaviti svo bogatstvo kulturne baštine, domaće *besede* i zanate kako bi cijenila svoje, ali i sve ljude koji dođu živjeti i raditi u Istri, pa tako i u Buzet. (Čalić Šverko, 2016: 15)

Želja da baš Istarska županija kao ozbiljna institucija ujedini sve aktivnosti, manifestacije koje se godinama odvijaju na istarskom području pretočena je u stvarnost te je pripremljen program koji ima za glavni cilj življenje Istre kroz sve osjećaje kako bi se sačuvala njezine vrednote i budućim generacijama. Projekt *Zavičajne nastave* odvija se u nekoliko faza: započinje s predškolskim odgojem i naobrazbom, nastavlja sa obuhvatom osnovnih škola te naposljetku srednjih škola u Istarskoj županiji. Iznimno je važno istaknuti suradnju vrtića/škola s okolinom, gradovima, općinama koje su gotovo uvijek potpora odgojno-obrazovnim ustanovama. Projektom *Istra u očima djece – Dijete u prošlosti* žele se sakupiti svi radovi, pjesme, aktivnosti, saznanja, istraživanja koje vrtići i škole samozatajno provode tijekom godina. Projektom se žele svi radovi smjestiti na jedno mjesto kako bi se vidjelo koliko zapravo radimo na očuvanju običaja, te kulturne baštine općenito. (Institucionalizacija zavičajne nastave IŽ – Integrirani program, 2015: nije paginirano, 22. 05. 2016.)

Putem projekta vrtićki su se prostori obogaćivali kulturnom baštinom kraja u kojem pojedini vrtići djeluju i na razvojno primjeren način približena su djeci autohtona glazba i glazbala, nošnje, hrana, običaji igre. Sve je to prvi put bilo prezentirano u lipnju 2015. godine na stručnom skupu u Puli.

Vrijednosti koje djeca tijekom provođenja projekta zavičajne nastave usvoje ima zaista mnogo, od upoznavanja kulturne i povijesne vrijednosti kraja u kojem djeca žive, očuvanja tradicije, istraživanje prošlosti te do stjecanja mogućnosti povezivanja prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. Tijekom projekta i istraživanja vlastitog kraja u djeci potičemo buđenje istraživačkog duha jer na praktičnim iskustvima doživljavaju baštinu i tradiciju. (Institucionalizacija zavičajne nastave Istarske županije, op.cit.)

Pedagoške 2014./2015. godine u projektu je sudjelovalo 19 vrtića Istarske županije s ukupno 54 različita manja projekta u cilju očuvanja zavičajne kulturne baštine te je izložba dječjih radova koja je rezultat rada na pilot projektu bila predstavljena u *Dječjem vrtiću „Monte Zaro“* u Puli. (Dječji vrtić „Grdelin“ Buzet, 2015: nije paginirano, 25. 05. 2016.)

Drugu godinu održavanja projekta, odnosno pedagoške 2015./2016. godine projekt je predstavljen u Buzetu. Petnaest vrtića iz Istarske županije koji su uključeni u projekt implementacije zavičajnosti u kurikulumu predškolskih ustanova, prezentirali su svoj jednogodišnji rad na stručnom skupu u Buzetu 20. svibnja 2016. godine. Domaćini, odnosno *Dječji vrtić „Grdelin“* s ravnateljicom Silvanom Pavletić i članicom radne skupine za implementaciju zavičajne nastave, Alidom Lukić, organizirali su prezentaciju starih zanata i radionica, odnosno malu *Subotinu po starinski*. (Čalić Šverko, 2016: 19)

9.1. Drugi stručni skup prezentiran u Buzetu 20. svibnja 2016. godine

Stručni skup je započeo govorom ravnateljice Dječjeg vrtića „Grdelin“, a nastavio se govorom župana Istarske županije te gradonačelnika Grada Buzeta. Zatim su djeca Dječjeg vrtića „Grdelin“, vrtićka skupina *Šćinke* recitali pjesmu o Buzetu koju su djeca na dijalektu osmislila uz pomoć odgojiteljice. Našlo se mjesta i za pjesmu te su djeca otpjevala pjesmu *Buzećanka* i *Terra magica*. Slijedila je prezentacija projekta implementacije zavičajnosti u predškolskim ustanovama Istarske županije gdje je svaki vrtić prezentirao svoj projekt istaknuvši što su tokom projekta radili i naučili. Neki od projekta bili su: *Stari znaju, utrućići se štimaju – naj pruvaju* (Dječji vrtić „Grdelin“ Buzet), *Lovrečka limena glazba* (Dječji vrtić i jaslice „Radost“ Poreč –

područni vrtić Sv. Lovreč), *Večera i povečera puli nas na Žminjšćine* (Dječji vrtić „Rapčiči“ Žminj), *Povijest Istre* (Dječji vrtić „Tići“ Vrsar), *Djeca u prošlosti* (Dječji vrtić „Olga Ban“ Pazin), *Besede* (Dječji vrtić i jaslice „Duga“ Umag), *Stari alati i zanati* (Dječji vrtić „Rapčiči“ Žminj) te brojni drugi. Nakon prezentacije projekta slijedila je prezentacija starih zanata te uključivanje djece u rad. Djeca su mogla vidjeti kako se nekada mijesio kruh i domaća pašta, te i sama probati. Od starih zanata i obrta mogli su pogledati *kovačiju*, *češljaru*, oružarnicu, *apoteku*, staru pekaru, pletenje košara i izradu *skleda*, izradu *bajsa*, *paštrin*, gospodu i gospođe u tradicionalnim nošnjama, *pumpjere* (vatrogasce) u starinskoj uniformi te brojne druge zanimljivosti. Djeca su se aktivno mogla okušati i u igranju starinske igre *pljočkanje*.

Slika 10. Djeca *pljočkaju*

Izvor: Autorica rada, fotografirano
20. svibnja 2016.

Slika 11. Upoznavanje sa starinskim posuđem

Izvor: Arhiva Dječjeg vrtića „Grdelin“,
fotografirano 20. svibnja 2016.

Slika 12. Djeca se okušala u izradi domaće tjestenine

Izvor: Autorica rada, fotografirano 20. svibnja 2016.

10. PROJEKT „ISTRAŽUJEMO OBIČAJE NAŠEG KRAJA“

Tijekom pedagoške 2012./2013. godine starija odgojna skupina *Zvezdice* Dječjeg vrtića „Grdelin“ iz Buzeta imala je projekt *Igramo se i učimo s našim nonićima*. Zbog izrazitog zanimanja djece projekt je proširen te su pedagoške 2013./2014. godine kao predškolska skupina obrađivali projekt *Istražujemo običaje našeg kraja*. Tijekom projekta odgojiteljice su pokušale pratiti i sa djecom sudjelovati na manifestacijama koje se tradicijski obilježavaju svake godine na području Buzeta i uže lokalne zajednice te tako razviti sposobnost djece za aktivno sudjelovanje u društvenim i kulturnim događajima. Tijekom rada na projektu nastojalo se vrtić povezati sa pojedincima, udrugama te kulturnim ustanovama koje njeguju tradiciju ovoga kraja. U uključivanje osoba izvan vrtića mislilo se i na sudjelovanje roditelja u kreiranju odgojno-obrazovnog procesa te su tako stvoreni uvjeti da roditelji budu ravnopravni sudionici i partneri u provedbi projekta. Raznim aktivnostima poput priča *nonića i nonica*, igrokazima i pjesmama pokušalo se kod djece bogatiti rječnik riječima buzetskog govora. Glavni cilj projekta *Istražujemo običaje našeg kraja* bio je upoznati djecu s običajima kraja u kojem žive, sa njegovom kulturno-povijesnom baštinom te kako je očuvati od zaborava.

Provodeći projekt odgojiteljice su imale u zamisli posjetiti što više mjesta u okolici Buzeta kako bi saznali tipične običaje za pojedini kraj, te su to pokušale realizirati. Pošto je svako dijete iz nekog kraja *Buzeštine*, pokušale su da sva djeca nauče ponešto o kraju svojih prijatelja.

Tijekom projekta djeca su s odgojiteljicama posjetila brojne manifestacije, kao što je obilježavanje *Martinje* u Svetom Martinu, selu udaljenom kilometar od centar grada. Tamo su mogli vidjeti na koji način se nekada krstilo mlado vino te se upoznati sa *biskupom*. Također, posjetili su i uključili se u obilježavanje *Bele nedeje* u Sovinjaku, mjestu koje se nalazi u okolici Buzeta. U Sovinjaku su odjeveni u narodne nošnje predstavili tradicionalni istarski ples koji su naučili u vrtiću – *balun*. U izradi narodnih nošnja za djecu sudjelovale su korisnice *Doma za starije i nemoćne u Buzetu*. (Pisak, op. cit., str. 24)

Kako bi se potpuno uživali u prošla vremena koja im rado prepričavaju *none i nonići*, osmislili su scensku igru *Svatovi po starinski* koju su odglumili povodom Valentinova. Obred svatova je sadržavao dolazak po mladu, običaj podmetanja neodabrane

mlade, vjenčanje, glazbu, *mužikante*, kolač, *kolenčića*, *rinke* i matičara. Scensku igru ponovili su i u *Domu za starije i nemoćne u Buzetu*. (Čalić Šverko, 2014: 18)

Dolaskom veljače stiglo je i vrijeme pripremanja za karneval. Pošto je odgojna skupina *Zvezdice* provodila projekt *Istražujemo običaje našeg kraja*, odlučili su se maskirati u skladu sa projektom te su tako osmislili masku *Školica po starinski*. Vrijedni roditelji dolazili su na radionice šivanja karnevalskih kostima da bi se djeca u novom i drukčijem izdanju mogla predstaviti na *Dječjem maškaranom karnevalu u Opatiji*, a petnaest dana kasnije i na *Dječjem maškaranom mimohodu na Trgu Fontana u Buzetu*. (Čalić Šverko, 2014: 4)

Na popisu mjesta u okolici *Buzeštine* našlo se i selo Sveti Ivan gdje su se dječaci okušali u tradicijskoj igri pod nazivom *Igra na ruh*. Igru tradicijski svake godine povodom Ivanje igraju stariji mještani sela, a ove godine odlučili su svoje vještine prenijeti na buduće generacije sa ciljem da igra i dalje živi.

Istraživački duh odveo ih je i do najmanjeg grada na svijetu – Huma. U Humu su se upoznali sa *Alejom glagoljaša*, pogledali *stol Ćirila i Metoda*, *Uspon Istarskog razvoda* te se upoznali sa slovima glagoljice. Glagoljicom su se i kasnije u vrtiću nastavili baviti te su odgojiteljice organizirale likovnu radionicu *Glagoljska slova* gdje su oblikovali slova tehnikom glinamola. U najmanji grad na svijetu djeca su se ponovo vratila, i to na izbor humskog župana. Iako se župan u povijesti birao i u ostalim istarskim mjestima, ovaj se prastari hrvatski običaj očuvao samo u glagoljaškom Humu. U Humu je po prvi puta održan *Mali izbor župana* koji su upriličili polaznici *Dječjeg vrtića „Grdelin“*, vrtićke skupine *Zvezdice* istražujući običaje rodno kraja. (Glas Istre, 2014: nije paginirano, 20. 05. 2016.)

U sklopu projekta djeca su istraživala i otkrivala nove riječi buzetskog govora, odnosno učila su govoriti na dijalektu. Tom prilikom nastala je i slikovnica *Buzetska slovarica* koja je objavljena 2014. godine od strane *Dječjeg vrtića „Grdelin“* iz Buzeta. Djeca su u sklopu projekta *Istražujemo običaje našeg kraja* bogatila svoj rječnik rječnikom zavičajnog govora, učeći nove riječi i jezične izraze koji se u današnje vrijeme rijetko koriste. Dječje istraživanje buzetskog govora rezultiralo je izradom *Buzetske slovarice* u koju su djeca utkala svoj likovni i kreativni izričaj na način da su uz svako slovo nacrtala predmet koji započinje tim slovom. Učenjem putem istraživanja i otkrivanja, djeca su na jednostavan i njima prihvatljiv način usvajala posebnosti buzetskog govora, unijela ga u svoju svakodnevnu komunikaciju i time

sačuvala to jezično bogatstvo od zaborava. (Dječji vrtić „Grdelin“ Buzet – „Buzetska slovarica“, 2014: nije paginirano, 23. 05. 2016.)

Tijekom projekta razvila se suradnja sa brojnim institucijama, muzejima i obiteljima te su djeca otišla pogledati i etno-muzej obitelji Krulčić u Roču. U muzeju su mogli vidjeti starinsko posuđe, pribor, oruđe te brojne druge starinske eksponate s kojim se nemaju prilike svakodnevno susretati. Također su posjetili i obitelj Hrvatinić i Gržentić gdje su razgledavali stari alat, oruđe te istraživali i otkrivali razne starinske instrumente.

U sobi dnevnog boravka odgojne skupine *Zvezdice* našlo se mjesta i za formiranje *Centra kulturne baštine*. U izradi i uređenju centra sudjelovali su roditelji, odgojitelji, ali i djeca sama. Izradili su starinski kamin, starinske instrumente (*bajs*), sašili lutke kakvima su se djevojčice nekada igrale, izložili starinsko posuđe i pribor. U *Centru kulturne baštine* nalazile su se i didaktičke igre *Upoznajmo Stari grad Buzet* i *Buzeština*. Na ideju za izradu didaktičke igre *Upoznajmo Stari grad Buzet* došla su djeca sama, a odgojiteljice su pomogle da se njihova ideja i realizira.

Kako bi se djeca bolje upoznala sa starinskom kuhinjom, posuđem i priborom koji se nekada koristio, posjetili su *Etnografski muzej u Pazinu*. U sklopu upoznavanja sa starinskom kuhinjom, u vrtić je stigao otac djeteta koji je po zanimanju kuhar, te je uz pomoć dječjih ručica umijesio kruh te ispekao pitu od jabuka. Djeca su aktivno sudjelovala u kuhanju te se veoma zabavila.

Kako bi na pravi način završili svoje vrtićko obrazovanje, a s time i kraj projekta *Istražujemo običaje našeg kraja*, održali su završnu priredbu u *Starom gradu* Buzetu na *Šterni*. Djeca su bila odjevena u starinsku odjeću koja je bila sašivena za karneval, a izveli su i scensku igru *Brkica i Buzet* te nasmijali roditelje i sve uzvanike.

Nizom radionica i raznovrsnih aktivnosti realiziranih tijekom projekta, djeca su upoznala zavičajnu tradiciju kraja u kojem žive, razvila ljubav i pozitivne stavove prema njima te su potaknuta na aktivno življenje tih običaja.

Slika 13. Scenska igra *Svatovi po starinski*

Izvor: Arhiva Dječjeg vrtića „Grdelin“,
fotografirano 14. veljače 2014.

Slika 14. *Centar kulturne baštine*

Izvor: Arhiva Dječjeg vrtića „Grdelin“,
fotografirano u studenome 2013.

Slika 15. Završna priredba u Starom gradu na *Šterni*

Izvor: Arhiva Dječjeg vrtića „Grdelin“, fotografirano u lipanju 2014.

11. ZAKLJUČAK

Dječji vrtić je zajednica koja uči i usmjeruje djecu k vrijednostima potrebnim za budući život. U takvoj zajednici djecu se upoznaje s tradicijom i baštinom svoga zavičaja, odnosno zavičaja u kojem žive i pohađaju vrtić. Vrlo je važno djecu upoznati sa baštinom kraja, pritom pazeći da to činimo na njima zabavan i zanimljiv način. Dijete prilikom odrastanja, ali i stjecanja temelja kulturne baštine, ima brojne suradnike, od roditelja, odgojitelja, pa sve do ostalih sudionika u razvoju koji potičući djecu utječu na razvoj njegove kreativnosti, znatiželjnosti, ali i ljubavi prema kulturnoj baštini. Učenje djece o kulturnoj baštini svoga kraja ima neizmjernu vrijednost jer uče, spoznaju i otkrivaju kako su njihovi djedovi i bake nekada živjeli. Glavni cilj poučavanja djece o kulturnoj baštini svoga kraja je da se prenosi s generacije na generaciju, te da nikada ne padne u zaborav.

Ovaj rad pisan je s ciljem da se uoče vrijednosti nacionalne kulture i povijesne baštine te vrijednost njenog očuvanja, i to na primjeru Buzeta i Bužeštine. Važnost poznavanja vlastite kulture leži i u tome da je to prvi korak u njenom daljnjem njegovanju, čuvanju i uzdizanju. Prilikom njegovanja kulturne baštine vlastitog kraja podržava se i teorija da je čuvanje vlastite kulture prvi korak k poštivanju i toleranciji prema drugim kulturama.

Grad Buzet je već pet godina prijatelj djece i tu titulu dobio je zahvaljujući brojnim sadržajima za djecu i mlade od kojih velika većina počiva upravo na zavičajnosti. Grad Buzet je prijatelj i čuvar tradicije koji se trudi valorizirati povijesne jezgre, očuvati običaje, govor i jezik, pritom krenuvši upravo od najmlađih. Buzetski vrtić, *Dječji vrtić „Grdelin“* od samog osnutka, prije 40 godina, kroz svoj rad u velikoj mjeri prenosi na djecu kulturnu baštinu zavičaja. Upravo zbog toga je grad Buzet objeručke prihvatio inicijativu župana Istarske županije da se zavičajna nastava uvede u cijelu obrazovnu vertikalnu, počevši s vrtićem.

Daljnji cilj ovog rada bio je poticanje i promicanje kulturne baštine u vrtićima kako bi se prenosile legende, *štorije*, usmene predaje, dijalektni govor te razvila ljubav prema kulturnoj baštini. Grad Buzet je iznimno bogat kulturnom baštinom te je važno prepoznati je, ali i na pravi način prenijeti djeci.

Istražujući promicanje kulturne baštine među djecom predškolske dobi, stječe se dojam da bužetski vrtić veoma kvalitetno i uspješno već duži niz godina prenosi znanje i ljubav prema kulturnoj baštini na sve polaznike, što predstavlja izrazitu vrijednost koja će ih pratiti u njihovom odrastanju, ali i tokom života. Njegujući tradiciju, govor i kulturu, činimo mnogo za svoj kraj, ali i djeci prenosimo vrlo važnu poruku.

LITERATURA

KNJIGE:

1. Botica, S. (2013.) *Povijest hrvatske usmene književnosti*. Zagreb: Školska knjiga.
2. Jurdana, V. (2015.) *Igri*. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.
3. Merlić, E. (2008.) *Buzeština kroz povijest*. Pazin-Buzet: Grafomark d.o.o.
4. Merlić, E. (2009.) *Buzetska priča o starim razglednicama*. Pazin-Buzet: Grafomark d.o.o.
5. Mikić, H. (2014.) *Biznis plan za rehabilitaciju nepokretnih kulturnih dobara*. Crna Gora: DPC Podgorica.
6. Rosandić, D. (1986.) *Metodika književnog odgoja i obrazovanja*. Zagreb: Školska knjiga.
7. Rubić, I. i Jakovljević, B. (1961.) *Buzet i njegov kraj Buzeština*. Zagreb-Buzet: Narodno sveučilište „Augustin Vivoda“ Buzet.

ZBORNICI:

1. Cvitanović, Đ. (1984.) Renesansna jezgra Buzeta. U: Jakovljević, B. (eds.). *Buzetski zbornik*. 7-8. Buzet: Općinska konferencija SSRN Buzet.
2. Čalić Šverko, G. (2005.) Reporterski zapis: Subotina po starinski u drevnom gradu. U: Jakovljević, B. (eds.). *Buzetski zbornik*. 31. Buzet: „Josip Turčinović“ d.o.o.
3. Flego, J. (2005.) Subotina 2004. godine. U: Jakovljević, B. (eds.). *Buzetski zbornik*. 31. Buzet: „Josip Turčinović“ d.o.o.
4. Girardi Jurkić, V. i Džin, K. (2013.) Nakit i oružje Buzeštine u razdoblje kasne Antike i ranog srednjeg vijeka. U: Grah Ciliga, E. (eds.). *Buzetski zbornik*. 40. Buzet: „Josip Turčinović“ d.o.o. i Katedra čakavskog sabora Buzet.

5. Grah Ciliga, E. (2011.) Projekt Buzetska naušnica. U: Grah Ciliga, E. (eds.). *Buzetski zbornik*. 38. Buzet: „Josip Turčinović“ d.o.o. i Katedra čakavskog sabora Buzet.
6. Ivetac, J. (2004.) Crkveni zvonici Bužeštine. U: Jakovljević, B. (eds.). *Buzetski zbornik*. 30. Buzet: „Josip Turčinović“ d.o.o.
7. Jakovljević, B. (2009.) Crkva Sv. Jurja u Buzetu (zbirka sakralne umjetnosti). U: Jelenić, S. (eds.) *Istarska danica*. 33. Pazin: „Josip Turčinović“ d.o.o.
8. Marzi, Z. (2004.) Izvješće o radu odbora za revitalizaciju povijesnih jezgara za 2003. godinu. U: Jakovljević, B. (eds.). *Buzetski zbornik*. 30. Buzet: „Josip Turčinović“ d.o.o.
9. Matijašić, R. (2005.) Buzet i 1200. obljetnica Rižanske skupštine. U: Jakovljević, B. (eds.). *Buzetski zbornik*. 31. Buzet: „Josip Turčinović“ d.o.o.
10. Nikolić, S. (2007.) Buzetska naušnica. U: Jakovljević, B. (eds.). *Buzetski zbornik*. 34. Buzet: „Josip Turčinović“ d.o.o.
11. Pavletić, M. (2009.) Od izvorne Subotine do Subotine po starinski (razigran, raspjevan, kostimiran izlet u prošlost). U: Jakovljević, B. (eds.). *Buzetski zbornik*. 36. Buzet: „Josip Turčinović“ d.o.o.
12. Peršić, M. (1984.) Crkvene umjetnosti u Buzetu. U: Jakovljević, B. (eds.) *Buzetski zbornik*. 7-8. Buzet: Općinska konferencija SSRN Buzet.
13. Peršić, M. (1988.) Sakralni objekti Bužeštine i njihova oprema. U: Jakovljević, B. (eds.). *Buzetski zbornik*. 12. Buzet: Općinska konferencija SSRN Buzet i Katedra čakavskog sabora „Buzetski dani“.
14. Tulić, D. (2013.) Štukature u crkvi svetog Jurja u Buzetu. U: Grah Ciliga, E. (eds.). *Buzetski zbornik*. 40. Buzet: „Josip Turčinović“ d.o.o. i Katedra čakavskog sabora Buzet.

STRUČNI ČLANCI (ONLINE):

1. Brajčić, M. (2013.) Dijete i kulturna baština – učenje u muzeju. *Sveučilište u Splitu*. [Online]. Dostupno na <https://www.ffst.unist.hr/images/50013806/Marija.Brajcic.DIJETE.I.KULTURNA.BASTINA.UCENJE.U.MUZEJU.pdf>. [Pristupljeno: 24.04.2016.]
2. Kusić, A., Šimundža, D. (1981.) Uloga i značaj UNESCO-a u svijetu. *Crkva u svijetu*. [Online] 16 (1). str. 40 – 42. Dostupno na: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=133289 [Pristupljeno:22.04.2016].
3. Kuščević, D. (2015.) Kulturna baština – poticatelj dječjeg razvoja (likovni aspekt). *Školski vjesnik – časopis za pedagoškijsku teoriju i praksu*. [Online]. 64 (12). str. 3-4. Dostupno na: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=222678, [Pristupljeno: 20.04.2016.]
4. Regan, K., Nadilo, B. (2012.) Utvrde u Buzetu i okolici. *Građevinar*. [Online] 64(3). str 255-256. Dostupno na: <http://www.casopis-gradjevinar.hr/assets/Uploads/JCE6420123RUBRIKE3Izpovijestigraditeljstva.pdf>. [Pristupljeno: 04.05.2016.]
5. Vučetić, M. (2008) Čovjek i kultura „duhovne pustinje“. *Filozofska istraživanja*. [Online] 28(1). str.163-176. Dostupno na: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=36499. [Pristupljeno: 20.04.2016.]

ČLANCI U TISKANOM ČASOPISU/DNEVNIM NOVINAMA:

1. Čalić Šverko, G. (2014.) Slave ljubav i čuvaju zavičajnu baštinu. *Glas Istre*. 44(2). str. 18.
2. Čalić Šverko, G. (2014.) Tjerali zimu i sve vrage ovog svijeta. *Glas Istre*. 74 (3). Prilog Ružmarin. str.4.
3. Čalić Šverko, G. (2016.) Najmlađi će pokazati što su naučili o svom zavičaju. *Glas Istre*. 135(5). str. 19.
4. Čalić Šverko, G. (2016.) Zavičajnost se uči od malih nogu. *Glas Istre*. 137(5). str. 15.

5. Pernić, A., Kolaković, D. (2007.) Kantunić za otroke. *Đornal od Subotine*. 1(1). str. 15.
6. Pisak, A. (2007.) Subotina po starinski – Stoljetni duh ovladao starom gradskom jezgrom. *Buzetski list*. 1(1). str. 39.
7. Pisak, A. (2012.) Kad stari mlade obuku u tradiciju. *Buzetski list*. 12(12). str. 24.
8. Pisak, A. (2013.) Nono i nona u dječjem vrtiću. *Buzetski list*. 13(5). str. 46.
9. Pisak, A. (2013.) Srednjoškolci na praksi: O turizmu u Turističkoj zajednici. *Buzetski list*. 14(6). str. 23.
10. Žulić, S. (2008.) Buzetski pučki teatar – Da se domaća beseda ne pozabi. *Buzetski list*. 3(8). str. 22-23.

POPIS RIJEČNIKA:

1. Anić, V. (1998.) *Rječnik hrvatskog jezika*. Zagreb: Novi Liber.

MREŽNI IZVORI:

1. Čalić Šverko, G. (2011.) Na Subotini putuju kroz vrijeme. *Glas Istre*. [Online] Dostupno na: <http://www.glasistre.hr/vijesti/arhiva/342137>. [Pristupljeno: 11.05.2016.]
2. Čalić Šverko, G. (2014.) Denis Grabar Kapituan novi humski župan na leto dan. *Glas Istre*. [Online] Dostupno na: http://www.glasistre.hr/vijesti/pula_istra/denis-grabar-kapituan-novi-humski-zupan-na-leto-dan-455930. [Pristupljeno: 20.05.2016.]
3. Čalić Šverko, G. (2015.) Subotina po starinski – fešta s dušom. *Glas Istre*. [Online] Dostupno na: http://www.glasistre.hr/multimedija/pula_istra/subotina-po-starinski---festa-s-dusom-422553. [Pristupljeno: 07.05.2016.]
4. Dječji vrtić „Dugo Selo“. *Projekt „Djeca čuvari baštine“*. Dostupno na: http://www.dvds.hr/pdf/cuvari_bastine.pdf. [Pristupljeno: 24.04.2016.]
5. Dječji vrtić „Grdelin“ Buzet. *Buzetska naušnica*. Dostupno na: <http://www.grdelin-buzet.hr/buzetska-nausnica/>. [Pristupljeno: 10.05.2016.]

6. Dječji vrtić „Grdelin“ Buzet. *Izložba – zavičajna nastava*. Dostupno na: <http://www.grdelin-buzet.hr/izlozba-zavicajna-nastava/>. [Pristupljeno: 25.05.2016.]
7. Dječji vrtić „Grdelin“ Buzet. *Buzetska slovarica*. Dostupno na: <http://www.grdelin-buzet.hr/buzetska-slovarica/>. [Pristupljeno: 23.05.2016.]
8. Histrica. *Buzet*. Dostupno na: <http://historica.com/hr/istra/green/buzet/>. [Pristupljeno: 26.04.2016.]
9. Istarska županija. *Istra Inspirit – Putujte kroz vrijeme*. Dostupno na: <https://www.istra-istria.hr/index.php?id=3496>. [Pristupljeno: 13.05.2016.]
10. Istra Inspirit. *Buzet po starinski*. Dostupno na: <http://www.istrainspirit.hr/hr/event/buzet-po-starinski>. [Pristupljeno: 13.05.2016.]
11. Institucionalizacija zavičajne nastave Istarske županije. *O projektu*. Dostupno na: <http://www.za-nas.hr/>. [Pristupljeno: 21.05.2016.]
12. Institucionalizacija zavičajne nastave Istarske županije. *Integrirani program*. Dostupno na: <http://www.za-nas.hr/integrirani-program>. [Pristupljeno: 22.05.2016.]
13. Korzo portal. *Istra Inspirit – oživljavanje povijesnih događaja*. Dostupno na: <http://korzoportal.com/istra-inspirit-ozivljavanja-povijesnih-dogadaja/>. [Pristupljeno: 14.05.2016.]
15. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske. *Kulturna baština*. Dostupno na: <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=6>. [Pristupljeno: 21.04.2016.]
16. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske. *UNESCO – Kultura*. Dostupno na: <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=4642>. [Pristupljeno: 23.04.2016.]
17. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske. *Predstavljen UNESCO-ov priručnik o svjetskoj baštini*. Dostupno na: <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=7126>. [Pristupljeno: 23.04.2016.]
18. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*. Dostupno na: <http://www.azoo.hr/images/strucni2015/Nacionalni-kurikulum-za-rani-i-predskolski-odgoj-i-obrazovanje.pdf>. [Pristupljeno: 25.04.2016.]
19. Subotina po starinski. *Subotina po starinski*. Dostupno na: <http://subotina.tz-buzet.hr/index.php/o-subotini>. [Pristupljeno: 07.05.2016.]
20. Turistička zajednica Grada Buzeta. *Povijest Buzeta*. Dostupno na: http://tz-buzet.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=29&Itemid=41&lang=hr. [Pristupljeno: 26.04.2016.]

POPIS FOTOGRAFIJA

Slika 1. Autohtoni buzetski suvenir - Buzetska naušnica	13
Slika 2. Dame i gospoda u šetnji gradom.....	14
Slika 3. Pekara - prodaja domaćeg kruha i ostalih tradicijskih delicija	Pogreška!
Knjižna oznaka nije definirana.	
Slika 4. Nono u dječjem vrtiću uči djecu izradi košara.....	22
Slika 5. Korisnice Programa pomoći u kući i dnevnog boravka donijele djeci narodne nošnje.....	22
Slika 6. Djeca plešu tradicijski Istarski ples – balun.....	22
Slika 7. Djeca dječjeg vrtića sudjeluju u izradi njoka i fuža	22
Slika 8. Slikovnica "Priča o Buzetskoj naušnici“	24
Slika 9. Radovi djece	24
Slika 10. Dječji vrtić "Grdelin" Buzet, skupina "Šćinke" - dječja maškarana povorka.	25
Slika 11. Srednjoškolke u ulozi pralje.....	27
Slika 12. Djeca igraju tradicionalnu igru - pljočkanje.....	27
Slika 13. Djeca "pljočkaju“	31
Slika 14. Upoznavanje sa starinskim posuđem	31
Slika 15. Djeca se okušala u izradi domaće tjestenine	32
Slika 16. Scenska igra "Svatovi po starinski".....	36
Slika 17. Centar kulturne baštine.....	36
Slika 18. Završna priredba u Starom gradu na Šterni.....	36

PRILOZI

Prilog br.1: Intervju sa predsjednicom Komisije za održavanje manifestacije Subotina po starinski, Mirjanom Pavletić

Prilog br.2: Intervju sa odgojiteljicom Dječjeg vrtića „Grdelin“ Alidom Lukić

Prilog br.3: Igrokaz na dijalektu „Štorija o Brkici i Buzetu“

Prilog br.4: Pjesma „Buzet“

Intervju s Mirjanom Pavletić o održavanju manifestacije *Subotina po starinski*. Mirjana Pavletić je predsjednica Komisije za organizaciju *Subotine po starinski*, a ujedno i ravnateljica bužetskog *Pučkog otvorenog učilišta „Augustin Vivoda“* koji je uz *Grad Buzet* i *Turističku zajednicu Buzet* organizator te hvalevrijedne manifestacije.

1. Možete li nam reći kako je nastala *Subotina po starinski*?

Manifestacija se prvi put organizirala 2002. godine, a 2004. godine pojavila se želja da se i *Učilište* uključi u manifestaciju sa svojim idejama i mogućnostima. Poštujući dotad učinjeno i nadovezujući se na to, ponudila sam *Idejni projekt* manjoj grupi entuzijasta za koje sam bila sigurna da možemo stvoriti tim. Novim projektom bilo je predviđeno da se manifestacija proširi na cjelokupni prostor gradske jezgre, da se programima i raznim sadržajima obogati svaki kutak, svaki trg, ulica, šetalište, kako bi se starogradska jezgra i na taj način prezentirala potencijalnim posjetiteljima.

2. Koje sadržaje biste izdvojili, a koje nudi *Subotina po starinski*?

Subotina po starinski nudi niz sadržaja kako za odrasle, tako i za djecu. Među istaknutim sadržajima je *Etno-magistrala starih obrta* koja se proteže cijelom starogradskom jezgrom te prikazuje rad gradske pekare, stare *kovačije*, radionice za izradu češljeva, *žnjidarije*, uljare, *lončarije*, a prikazani su i pletači košara, *mlinar na pištrin*, metlar, te brojni drugi zanati i obrti. Može se pronaći i *Magistralu medicu* koja nudi ljekovita bilja, *Gastro-magistrala* sa ponudom domaćih jela, *Etno-magistrala* sa ponudom bužetskih vina, *Art-magistrala*, gospoda i gospođe koje šetaju trgovom, *mužikanti*, *pompjeri* i *milicioneri* u starinskim odorama.

3. Koji je glavni cilj ove manifestacije?

Glavni i prvobitni cilj *Subotine po starinski* bio je vratiti stari način slavljenja *Dana grada* kakav je nekada bio. Prvih dvije godine manifestacija je imala malo sadržaja, ali je ipak privukla velik broj posjetitelja, većinom *Buzećana*. Upravo to dalo nam je poticaj da manifestaciju njegujemo i proširimo po cijelom *Starom gradu*. Među

ostalim, cilj je bio i da upoznamo mlađe generacije s običajima, starim zanatima i načinom življenja nekada.

4. Kakva je posjećenost manifestacije?

Posjećenost je vrlo dobra, više smo nego zadovoljni. Kad je manifestacija tek započela nismo mogli ni sanjati da će privući toliki broj domaćih i stranih posjetitelja. Prošle godine je manifestaciju posjetilo više od desetak tisuća posjetitelja, a vjerujemo da će ove godine broj biti još i veći. Kako je posjetitelja svake godine sve više, tako se i mi trudimo da svake godine uvedemo neke nove i zanimljive sadržaje.

5. Imate li planove i vizije za nastavak manifestacije?

Kako se manifestacija širi, sve se više javlja potreba za produljenjem njena trajanja na nekoliko dana, ili pak da se slične manifestacije organiziraju u još nekoliko navrata tokom godine. U planu nam je objaviti i jednu kvalitetnu publikaciju o *Subotini* te sastaviti autorsku izložbu nekog od umjetničkih fotografa koji će ovu manifestaciju vidjeti drukčijim okom. Želja nam je da ova manifestacija u punom smislu oživi stari Buzet, ne samo taj jedan dan, nego i inače, tijekom cijele godine. Razmišljali smo i o mogućnosti da se konjima i kočijom dođe u Stari grad te obavi romantično vjenčanje po starinski u nekoj od palača.

Intervju s odgojiteljicom Alidom Lukić koja radi u Dječjem vrtiću „Grdelin“ u Buzetu. Osim što je odgojiteljica s bogatim iskustvom, ona je i članica radne skupine za implementaciju zavičajne baštine u predškolske ustanove koja u buzetskom vrtiću već dugi niz godina radi na očuvanju kulturne i povijesne baštine Buzeta.

1. Što Vas je potaklo na promicanje kulturne baštine u vrtiću?

Već duži niz godina trudim se približiti djeci zavičajnost i ljubav prema kulturnoj baštini. Reakcija djece potakla me da i dalje radim na tome, a roditelji i lokalna zajednica prepoznali su to kao vrlo vrijedan projekt. Hvale vrijedno je spomenuti da se u sve projekte promicanja kulturne baštine uključuje cijela lokalna zajednica počevši od Dječjeg vrtića, Grada Buzeta, Doma za starije i nemoćne u Buzetu te brojne druge institucije kojima smo od srca zahvalni. Na inicijativu našeg župana, gospodina Valtera Flega, zavičajna nastava je implementirana u institucije predškolskog odgoja. Članica sam radne skupine za implementaciju zavičajne nastave u predškolske ustanove koja je napisala kurikulum, te se projekt zavičajnosti provodi već dvije godine kao zajednički projekt dvadesetak vrtića Istre.

2. Koje projekte ste obrađivali s djecom s ciljem promicanja kulturne baštine Bužeštine?

Bilo je dosta projekata od kojih bih izdvojila dvogodišnji „Igramo se i učimo s našim nonićima“ koji se kasnije proširio na „Istražujemo običaje našeg kraja“. Bili su tu i projekti „Priča o Buzetskoj naušnici“, „U svijetu tartufa“, „Sovinjski pusti“ te brojni drugi.

3. Jesu li svi projekti bili uspješni?

Projekti su bili i više nego uspješni. Djeca su bila sretna, zainteresirana za istraživanje života nekad, te usporedbe sa životom danas. Djeca su istraživala i svakodnevno širila svoje spoznaje. Putem zavičajnosti razvijala su osjećaj pripadnosti, identiteta te samopouzdanja i samopoštovanja.

4. Kako su djeca prihvatila spomenute projekte, jesu li bila zainteresirana?

Djeca su bila jako zainteresirana i sama predlagala ideje što ćemo i kako. U sobi dnevnog boravka imali smo mnogo poticaja na temu starine, a izradili smo i starinski kutić gdje smo sakupljali stare stvari. Na radionicama su roditelji izradili i starinsko *ognjišće*, a kutić smo svakodnevno upotpunjavali raznim igrama, pričama, legendama.

5. Smatrate li da će djeci iskustva naučena tijekom provedbe navedenih projekta biti značajna kroz život?

Smatram da hoće jer je upravo predškolsko doba vrijeme kad djeci usađujemo, razvijemo i potičemo ljubav prema baštini i zavičaju. Time kod djece potičemo radoznalost i interes prema prošlosti, budimo zadovoljstvo u istraživanju i otkrivanju novih spoznaja. Cilj je aktivno doživljavati baštinu iskustvenim učenjem, a spoznaje, doživljaje i iskustva predočiti u verbalne, likovne i glazbene uratke.

6. Imate li već planove za neke nove projekte kojima ćete djecu poučiti o kulturnoj baštini svoga kraja?

Planova uvijek ima, a kako je Dječji vrtić „Grdelin“ uključen u projekt Istarske županije „Istra u očima djece“ i dalje ćemo raditi, istraživati i voljeti svoj zavičaj. Kultura se njeguje i prenosi slijedećim generacijama kao najdragocjenije blago, a upravo cjeloživotnim učenjem, koje započinje već u predškolsko doba kako bi djeca već tada dobila što bolji temelj za pozitivan odnos prema prirodnoj i kulturnoj baštini.

Igrokaz na dijalektu *Štorija o Brkici i Buzetu* koji su djeca Dječjeg vrtića „Grdelin“, odgojna skupina *Zvezdice* predstavili na završnoj priredbi te tako obilježili kraj svog vrtićkog razdoblja, ali i završetak projekta *Istražujemo običaje našeg kraja*. Autorice igrokaza su odgojiteljice Alida Lukić i Monika Majcan te djeca odgojne skupine *Zvezdice* koja su pripomogla svojim maštovitim idejama.

„ŠTORIJA O BRKICI I BUZETU“

LUKAS: Tu je štorija o dikajini Brkici i mladiću Buzetu. Živeli su u Starimu gradu, una na mali vrati, a on na šterni. Kada su bili utroke rada su se igrali skupa sa sujema prijateljima.

(Igranje igre „Maži nin ke že kvešto kva) – 6 djece

Mama zove Brkicu:

MAMA: „Brkica, Brkica“

BRKICA: „Kaj je mama? Tu san, se igran.“

MAMA: „Ubed je na mizi, pridi doma jes.“

BRKICA: „Ma ja bin se još malu igrala, kaj moren?“

MAMA: „Pridi jes pa ćeš se opet poč igrat.“

(Djeca se pozdrave i idu svojim kućama.)

(Brkica sjedi, češlja lutku i pjeva: „Ja san mala ruža“, dolazi joj prijateljica i pridružuje joj se u pjesmi.)

ANJA: Brkica i Buzet su zrasli veli, daje su živeli u Starimu gradu, nisi bili već u istoj kumpaniji i niso se već vidili. Brkica je izrasla u lepe dikajine, a Buzet u praviga štabeliga mladića.

(Pjesma „Brkica“.)

KEIRA: Saki dan Brkica je hudila na šterna pu voda ki in je rabila za pit, kuhat i prat. Buzeta je pjažila i saki dan ju je gledav iz largiga kada bi prišla pu voda. Tev je prič blizu, ma ga je bilo sran. En dan dok ju je čakav je zaspau.

(Pjesma „Zaspal Buzet)

ANDREA: Dok je Buzet spav, Brkica je prišla pu voda.

BRKICA: Danas nan rabi puno vode, pa ću nes doma dva šeća. Ne znan dali ću moć, tešku će mi bit. Ma forši ćon dikakor. Ne moren. (Brkica je sjela i zapjevala.)

(Pjesma „Žminjka - Mića“)

KORINA: Kad je čuv kantat, Buzet se zbudiv i slušav. Vidiv je da Brkica ima dva šeća vode i da ne more sama nusit. Si je dau kuraja i je prišu puli nje.

BUZET: „Dobar dan!“

BRKICA: „Dobar dan!“

BUZET: „Slušav san te kako kantaš i vero imaš lep glas.“

BRKICA: „Baš ti hvala.“

BUZET: „Kaj ti rabi pumuć nes voda?!“

BRKICA: „San pensala da moren nes dva šeća na bot, ali mi je preteško.“

BUZET: „Ni problem, jas ću ti pumuć nes do hiše.“

BRKICA: „Koku si ti forť, lahko neseš dva šeća vode na bot.

BUZET: (sramežljivo) „Ma ni tuliko tešku.“

Kad su rivali do njene hiše:

BRKICA: „Puno ti hvala.“

BUZET: „Ma ni problem, kaj je tu zome.“

BRKICA: „Pridi gori na kafe.“

BUZET: „Bin mogo,bin. Hvala ki kličeš.“

(Pjesma „Moja mati kuha kafe“)

SIMON: Dok su pili kafe, Brkica i Buzet su ćakulali i toku pustali prijatelji. Duguvrili so se da će saki dan se vidit i kumpanjat. Kada je Buzet šu doma, biu je forto kuntent pa je zakantav.

(Pjesma „Kad sam bija ja mladić“ – samo dječaci pjevaju)

FLORIAN: Prišla je jesen i sezona od tartufi je pućela. Brkica i Buzet su se duguvrili da greju skupa na tartufe u log poli rika Mirna, vaje do Motovunske boške. Ona je imela dva breka, Lile i Nere, a on eniga lepiga ki se klicav Bistra.

BUZET: „Koku je lepo tu, puglej: rika Mirna, boška, mjev, tići kantaju...“

BRKICA: „Ja, lepu je. Jas bin rada vajki bit tu.“

TOMAS: Dok su ćakulali, Lila je zagrebla.

BRKICA: „Bravo Lila, si našla tartuf:“ (iskopala je tartuf)

BUZET: „Ma vidiš koku imaš dubrega breka, pravi je tartufar.“

Buzet je pogledao svoju Bistru, i ona je kopala.

BUZET: „Glej, glej anke moja Bistra kupa.“ (iskopao je tartuf)

DOMINIK: U bošku su prišla još dva tartufara sa svojim brekima.

TARTUFARI (Karlo i Alex): „Bog daj srićno!“

BRKICA I BUZET: „Bog daj, boh!“

TARTUFARI: „Ste našli dikaj?“

BUZET: „A smo nekaj, jušto za ena pašta za večera.“

TARTUFARI: „Anka mi tako. Ma gremo još malo daje, forši ćemo još dikaj nać.“

BRKICA: „Hote, hote. Anka mi ćemo bit još enumalo, pa ćemo poč doma.“

(Pjesma „Buzetska cura“)

LUKAS: Kada su prišli doma, Brkica je pruntala večera. Umesila je fuže i zribala tartufe.

NICOL: Za par dan Brkica će imet rojsni dan. Buzet je pensav kaj da in kupi, pa ju je iznenadio. Tev je da tu bije specijalan dar, pa se spametiv.

BUZET: „Znan, darovat ću in Buzetske rićine. Siguro će ju pjažit. Lepe su, oriđiđi.“

SIMON: Buzet je imev prav, Brkica je bila kuntenta s daron, driguman je rićine stavila na uši. BRKICA: „Sada san prava Buzećanka.“

(Pjesma „Buzećanka“)

TEA: Eno jutro su sideli na šterni i držali se za roke. Nisu nič čakulalui. Pred ena hiša su sidele tri nonice.

(Recitacija „Tri nonice“ – Andrea, Ela, Maja)

TONI: Brkica i Buzet su se fortu štimali i dištinali se uženit. En dan je Buzet iznenadiv Brkice.

BUZET: (klekne) „Brkica jas te fortu štiman, ćeš bit muja žena?“

BRKICA: „Anke jas tebe štiman. Ja, bit ću tvoja žena.“

ROMANA: Brkica je pruntala kuredo – ruhe, intimele, punjave, šugumane, bjankerija, a Buzet pusteja i kamara. Se je bilo pronto za svate, si su bili kuntenti.

(Ples „Ča smo mi“)

NIKA: Prišu je anka ta, za njih lep dan, njihi svati. Brkica je bila lepa u belimu brhanu, a na njenih obrazih se vidilo kuliko je kuntenta. Anka Buzet je biv lep u črnimu veštitu. Kad su svati prišli po Brkicu, Buzet in je daruvav mac rož.

ERIN: Svati su bili veseli. Mužikanti so supeli na bajsi i harmoniki, Brkica je s pred crekve hitila kulač, a kašneje na večeri Brkica i Buzet su lumili kulač za vidit ki će bit šef u hiši.

ERIK: I zamislite kaj in se inbatilo. Zlumili su kulač juštu na pu, toku ćeju oba dva bit glavni u hiši, malu una i malu on. Baš dubro, kaj ne?

LEO: Brkici su na kulena stavili kulenčića, da anke ona rodi maliga utroka. Ona je kulančiću darovala krvavi jabuk.

MIHAEL: Mužikanti su supeli, svati su plesali, si su bili kuntenti.

(Ples „Šete-paši“)

ARIAN: Brkica i Buzet su bili uženjeni, štimali so se i daje so živeli u Starimu grodu, u lepi hiši na Loparu.

TOMAS: Malu vremena je pasalu i Brkica je rudila male kćere. Bili su forto kuntenti. Dali su in ime Buzećanka.

LEON: I toku su kuntento živeli se tri u Starimu grodu u Buzetu, u Istri.

(Pjesma „Terra magica“)

Pjesma koju su osmislila djeca odgojne skupine Šćinke Dječjeg vrtića „Grdelin“ iz Buzeta zajedno sa odgojiteljicama. Pjesma je recitirana i predstavljena na stručnom skupu u Buzetu 20. svibnja 2016. godine.

„BUZET“

Moje mesto se kliče Buzet

I ima čuda, čuda let.

Hiše, zide i ubjake po tloh

Kade su en bot hudili tuvri i vozi.

Hiša du hiše na bregu

Te kliče i govori:

Pridi, pridi na Šterna,

Na Lopar, Šotojorti, Baštjon, Pjacalet.

Hodi čez mala vroti,

Se štimaj, kantaj.

I kada se štufaš

Hodi doma čez mala vrata

I pridi nozet,

Jas san tu,

Te čokan...